

„LUPTA PENTRU LUMINĂ.“

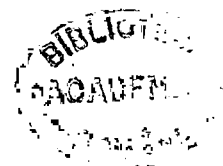
„LUMINA PRIN LUPTĂ.“

LITERATORUL

Revista literară din București

Anul II. — No. 8.

SUMARIUL

1. Noaptea de Iunie, poezie, ...	de D-lu	Al. A. Macedonski.
2. Trei Decembre, Tragedie originală într'un act.	, ,	Al. A. Macedonski.
3. Cobuz, Nuvelă, (urmare)	, ,	M. Niculescu N.
4. Romeo și Julieta, Tragedie în 5 acte dupe Strakespeare	, ,	Al. A. Macedonski.
5. Cronică.	, ,	Redacțiunea.
6. Inștiințare	, ,	,

BUCURESCI

TYPO-LITOGRAPHIA DOR. P. CUCU, STRADA LIPSCANI No. 3.

1881

Prețul 2 lei

„LUPTA PENTRU LUMINĂ.“

„LUMINA PRIN LUPTĂ.“

LITERATORUL

AUGUST 1881

Abonamentul : pe trei luni 5 lei, pe șase luni 10 lei

Scrisorile nefrancate se refuză. || Pe an 20 lei. || Administr. Str. Poșta-Veche 6, Episcopie

NOAPTEA DE IUNIE

CA SEMN DE STIMA D-LUI T. M. STOENESCU

Musset a cugetat'o (1) sorbind a ei răcoare
 Și stelele de aur din cerul luminos,
 Și taînica natură în falnica'i splendoare
 Și tot ce se 'ntrevede în haos,—sus și jos,—
 Și tot ce este 'n suflet ca sfântă inspirație
 Și tot ce este 'n creier ca vis sau cugetare
 Și tot ce este 'n inimă ca patimă ori simțiri,
 Pe rând, pe rând veniră cu dulci însuflețiri
 S'alunece pe harpă'i, încet, ca o suflare
 Ce'npraștie prin ațer parfum de trandafir;
 Musset a cugetat'o, dar el n'a scris'o. — Oare
 Voi-va astăzi Muza din ceruri să coboare,
 În mantia'i eternă de aur și de-azur,
 Și tocmai de la Sena, ce curge matestoasă,
 La Dimbovița noastră îngustă și tinoasă
 Să facă să revibre divinul ei murmur ?

Și noi avem de sigur un cer curat ș'albastru
 Și inime voioase și inime 'n dezastru,
 Și noi avem în ațer parfum și melodii;
 Avem pe Heliade;—Alecsandri, un astru;
 Avem Bolintinenii cu sfinte rapsodii;
 Avem Deparațenii precum și Franța soră,

(1) Alfred de Musset, începuse să scrie Noaptea de Iunie. Vezi Biografia lui Paul de Musset.

Avu atâtea geniî apuse 'n auroră,
 Dar ce n'avem, de sigur, sunt suflete să salte,
 Sunt limbî ca să vorbească cu vocile înalte
 De-aceia cariî cântă și mor necunoscuți,
 Pierduți pentru-omenire și țara lor pierduți!

A! Tu plângeai amarnic poete al Durerii
 Atunci când a ta voce invidii provoca,
 Dar tu aveai cu tine lăstarele puterii,
 Căci mândra tinerime mereu te invoca.
 Cu tine n'aveai Tronul, indiferent la toate;
 Un Ludovic cel mare în Franța nu domnea;
 Dar tu aveai aceea ce nimeni n'are poate:
 Amicii cariî se plângă când sufletu'ți plângea!
 Femeea răspunsese la sacra ta iubire,
 Bărbatul răspunsese la amicia ta,
 Și cântecile tale zburau la nemurire,
 Și nimeni nu le uită și nu le va uita!

Tu n'ai murit de foame în trista ta cădere,
 Și n'ai văzut în lacrimi pe mumă-ta 'n durere.
 Prin cântecile tale născuși ne atârnat,
 Si Muza ta duioasă, poet te-a consacrat,
 Dar ea tot de o dată nu zise: Mergi poete
 Să fii numai ca martur l'a zilelor banchete
 Ș'o viață dureroasă în lume să țirești...
 Iar când voia să vie de lauri coronată,
 În taină se s'ncline pe fruntea'ți inspirată,
 Puteai în candelabre s'aprinzi ca s'o primești,⁽²⁾
 Făclii nenumărate, subt care se pălești
 Cu tîmpla rezemată de mâini o 'ntreagă noapte
 Și pînă despre ziuă s'ascuți ale ei șoapte,
 Ș'apoi, s'adormi de somnul fințelor cerești!

Puteai, după voință, s'alergi în lumea mare,
 Veneția s'ți cânte o dulce inspirație,
 Prin sălile Dogale voios să rătăcești,
 Să zbori pînă la Lido în neagra ta gondolă,
 Cu fruntea luminată de-o sfantă-aureolă
 Și plin de o iubire eternă, — să iubești!

(*) Aluzie la faptul că Musset scria la lumina a patru candelabre.

Să 'ți pierzi ori-ce iluzii ș'amorul să'ți rămâie
Spre cer ca să se 'nalțe ca fumul de tămâie,
Și 'n nopți melodioase de August ori de Maiu,
Nou ângar, pe-aripi late, să zbori pênă la Raiu!

Puteai lângă Rachela ⁽³⁾ cu inimă deșartă,
Dar Nobilă prin suflet, și nobilă prin artă,
Să uiți a ta durere, și vocea să'i ascuți,
Și mult mai sus de secol, rizend de calomnie,
Să te ridici de-odată pe brațe de adulți,
Versând în a ta urmă torente de-armonie,
La care să se 'nchine dușmanii cât de mulți!
Puteai, rizend de versuri la front aliniate,
Să țesi o nouă pânză de rime zdruncinate
Și 'ntr'ênsa să amesteci real cu ideal,
Făcend pe a ta Muză în clipă să creeze
Taverna 'n care vinul să curgă ca un val,
Alături cu palatul în care să viseze
În mijlocul orgiei vr'un nou Sardanapal!

Pe Malibran ⁽⁴⁾ în care, vibra melodioasă,
A ângerilor voce din doma radioasă,
Puteai s'o faci celebră, cântând pe-al ei mormânt,
Și 'n Rolla, de la ceruri, să cazii pên' la pământ.
Iar fata să'și deșire cu mâna ei rozalbă
Monedele de aur coprinse într'o salbă,
Si dându-le lui Rolla, aceluî desfrênat,
Să'i zică: „Ia-le, du-te, și joacă-le căci poate
„Norocul să se schimbe precum se schimbă toate!“
Dar, Rolla, să'și golească paharu 'nveninat,
Să'și dea a lui suflare cu ziua ce se 'ngână,
Și ânger ca și demon, prin nume să rămână!

Sublim poet, ca mine tu n'ai trăit în lume,
Să simți indiferența cum vine să sugrume
Din inimile noastre, cerescul simțiment,
Ce sparge închisoarea'i de humă, ca să zboare
Spre tot ce este rază, schinteii, parfum, splendoare.
Spre tot ce te ridică în cer de pe pământ!

(3) Celebra tragediană al, cărei caracter era mai jos de cât talentul,

(4) Celebra cântăreață.

Ai suferit, de sigur, dar nici-o dată încă,
 Ori unde te conduse destinul tău incert,
 Tu n'ai murit de foame ca palidul Gilbert,
 Și patria'ti, — ingrată fiind, — ți-a zis : „Mănâncă !“

Cântași cu toate-aceste un imn de-amăriciune,
 Sarcazmele rinjinde pe buze'ti se 'ntîlnesc,
 Dar spune-mi oare-atuncea, izvor de golicune,
 Ce trebuie să facă acei ce flămînzesc ?
 Când Iunie suride cu nopțile 'nstelate,
 Să cante sau să moară, — când tu și n'ai cântat ?
 Să plîngă, sau să ridă, cu buze descleștate,
 Când ție, și condeii din mână ți-a picat ?...
 Să cante?... Pentru cine? .Să moară?... Pentru cine? ..
 Și cine știe oare, în moarte de è bine ?...
 Să plîngă ?... Ensă plînsul provoacă risul azi...
 Pe cât ai să verși lacrimi pe-atîta ai să cazi !
 Să ridă ?... Dar tot omul o rană are 'ntr'ênsul...
 Să ridă ênsă ! — Risul provoacă singur plînsul !

Al. A. Macedonski.

3 DECEMBRE

Tragedie originală într'un act și în proză.

DE

D. ALECSANDRU A. MACEDONSKI

Autorul dedică această tragedie Doamnei E. Popescu

București, Iulie 14, 1881.

Persoanele :

ANDREIU (31 ani) . . . . .
 SANDU (21 ani) . . . . .
 IOAN (18 ani) . . . . .
 CATRINA, (muma lor) . . . . .
 STAN . . . . .
 Un subt-comisar . . . . .
 Un Géudarm.

Artiștii :

D-nu STOENESCU
 , T. C. MANOLESCU
 , G. CARACOSTEA
 D-na EUFROSINA POPESCU
 , D. T. PENCIULESCU
 , D. POPOVICI

Notă: Rolul Catrinei a fost într'adins creat pentru Doamna E. POPESCU, iar piesa întregă pentru elevii Conservatorului de declamațiune.

D-nei Eufrosina Popescu :

Doamnă,

Ați bine-voit a interpreta rolul Catrinei diu această piesă și ați creat un cap de operă.

Cunoașteți că pentru d v. l'am scris, și de aceea, vă rog să primiți dedicațiunea tragediei mele. Ea vă revine de drept: Prin trecutul d-v. artistic ați ilustrat în țară și în streinătate numele Român, și prin interpretarea rolului din urmă, ați ținut o sală întreagă compusă din tot ce e inteligență sub palpitul celei mai colosale emoțiuni. Ați plâns toți în sală, Doamnă; au plâns bătrâni; au plâns femei; au plâns tineri, și numele dumitale, zbura pe orî-ce buze însoțit de numele doamnei Ristori.

Nu voiți uita, nici-o dată, imensul succes ce piesa mea a obținut și prin urmare imaginea d-voastră va fi în tot d'auna neștearsă din memoria mea, căci acel succes, d-tale, îl datoresc Doamnă.

Ce era piesa mea fără marea artistă care i-a dat suflul de viață? . . . Vocea, gesturile, atitudinea, figura dumitale, au făcut în sală, impresiunea pe care o face vântul arzător al deșertului, *Simunul*, care, trece furtunos și arzător, oprind plămâni și făcându-i abia să respire: Auditoriul întreg era ca sub impresiunea aceluï suflu. Emoțiune, lacrimi, respirațiuni oprimate, din ele, la reprezentarea tragediei «3 Decembre,» era formată coroana d-tale: Permiteți-mi să v'o depui pe frunte.

În ceea ce privește piesa, ea după cum știți este scrisă asupra unei întâmplări reale despre care ați vorbit în *Diversele* lor toate ziarele timpului, și meritul d-v. este cu atât mai mare, cu cât, realitatea, cu desăvîrșire de bine a'ți interpretat'o.

Al d-v. devotat

Al. A. Macedonski

I N Ș T I I N Ț A R E

Întâmplarea din această piesă este reală; am citit'o,—negreșit nu precum am înșenat'o,—acum câțiva ani, în mai multe ziare: Erau câte-va rânduri puse sub rubrica «Diverselor.» (A să vedea ziarele politice Românil, Telegraful etc, cu cinci ani în urmă.)

DEFINIȚIUNEA TRAGEDIEI

Tragedia este o acțiune teatrală ce tinde la un desnodământ terribil, și în care, mai multe personaje, o pregătesc, o înnoadă și o desnoadă; Ea să desfășură mai în tot d'auna în cinci acte, și prin excepțiune, în trei și chiar într'unul. Cea mai de căpetenie condițiune a Tragediei este de a concentra interesul auditorului asupra uneia și aceleași intrigă, și, asupra unuia și aceluiaș desnodământ: Toate persoanele trebuie să graviteze împrejurul aceluiași scop: O tragedie, vorbind în mod clasic, trebuie să-și limiteze acțiunea într'un spațiu, de 24 de ore de eczemplu; unitatea timpului și a locului este pretinsă și, numărul persoanelor trebuie să fie foarte restrâns: (Vezi Tratat asupra genurilor dram. Paris 1852),

3 DECEMBRE

Scena reprezintă o sală de birt și acțiunea se petrece la Brașov.

SCENA I.

CATRINA, SANDU

CATRINA (ridicându-se dintr'un scaun)

Si va să zică, nu mai este nici un mijloc de scăpare ? . . .

SANDU

Nu cred, mamă.

CATRINA

Și va să zică, legea este fără milă pentru săraci ? . . . Legea apără numai pe cei bogați ! . . . — Si tu, — tu care ești cel mai în vîrstă dintre două copii ce mi-aș rămas, — tu, care ești singurul meu sprijin, — vei fi îmbrăcat fără milă . . . într'o livrea . . .

SANDU

Dar mamă, . . . vorbește mai încet !

CATRINA

Nu ; Voiți vorbi tare ca să mă audă lumea întregă ; Voiți vorbi tare ca să mă audă.. Dumnezeu . . . dacă este !

SANDU

Mamă !

CATRINA

O ! . . . Am suferit destul, și, nu m'am îndoit, și am crezut într'o ființă mai presus de noi . . . Dar acum . . .

SANDU

Mamă !

CATRINA

Să lăsăm acestea, ai dreptate. — Și câtă vreme ți se lasă pînă să îmbraci haina militarască ? . . .

SANDU

Mi s'a spus că sunt înrolat fiind-că am căzut la sorți . . . și mâine . . .

CATRINA

Măine, zici ? . . . Măine ! Ce grozăvie ! . . . — În ziua de trei Decembre ! . . . — Măine, — fiul meu, — un Român, — născut liber în România liberă va deveni unealta Ungurilor în contra fraților săi ! . . . O ! de ce nu mai sunt bogată, căci aurul te scapă de ori-ce ! . . . Aur ! Ban mizerabil, tu ești legea Universală ! . . . — De ce n'am murit acum trei-zeci de ani, în acea fatală noapte de trei Decembre ! . . . Această dată mă urmărește pretutindeni !

SANDU

Mamă ! Mamă ! Pe tot ce ai mai scump, te rog nu-'mi mai ascunde trecutul, cel puțin

acuma, în preziua nenorocirei ce are să mă despartă mâine de tine! . . . Spune'mi ce însemnează acea dată de 3 Decembre pe care te-am auzit rezicând'o adesea !

CATRINA

Nu; Nu 'ți voi spune; . . . Mi-ar fi cu neputință; . . . și . . . apoi, este o prea lungă istorie. Afă numai că această ziură m'a urmărit în toată viața mea . . . Acum trei-zeci de ani, eram fericită; eram bogată. . .

SANDU

O știu. Dar în fine, n'ai voit nici o dată să 'mă lămurești nimic mai mult.

CATRINA (ca și cum nu 'l-ar fi auzit.)

Acum trei-zeci de ani, trăiaău toți. . . toți! . . . Tatăl meu, boer român, iar nu fanariot, bunul meu tată! el își iubea țara... Oh! Dar să lăsăm acestea... (pauză) Zece ani în urma acestei întâmplări s'a consumat desăvârșita ruină a casei noastre. . . Nu 'ți voi spune prin ce fatalitate,—dar o singură zi, ziua de 3 Decembre, a fost de ajuns ca să m'arunce în aceea nenorocită soartă: din căreț, în noroi! . . . Veniți și priviți pe-acea mândră fată de boer, voi care-ați cunoscut'o! . . . Recunoașteți-o, dacă puteți, în mizerabilă birtășiță de lângă *Biserica-neagră! ,

SANDU

Mamă! . . . Pentru numele lui Dumnezeu! . . .

CATRINA (fără să 'l audă)

Dar aceasta tot nu a fost de ajuns. . . Paharul mi se umpluse de soartă. . . și trebuia să'l beau până la drojdi. . . Tu știi, prin ce întâmplare, fratele tău Andrei, cel mai în vârstă dintre voi, a dispărut acum 16 ani, tot în acea nenorocită zi de 3 Decembre, și tocmai când împlinea 15 ani! . . . 3 Decembre! . . . 3 Decembre! . . . (plânge)

SANDU (luându-I mâna).

Liniștește-te mamă! Mă faci să mor de durere. Si apoi, cine știe, poate că fratele meu se va reîntoarce. . .

CATRINA

Se mai reîntorc oare morții? . . .

SANDU

El ênsă, poate că trăește!

CATRINA

Trăește, zici? . . . O! Nu'mi da speranțe zadarnice! Si cum voești să se mai întoarcă chiar dac'ar trăi! . . . Cum ne-ar da de urmă? . . . Cum ne-ar găsi el aicea,—sub acest nume schimbat,—între acești munți, în care se ascunde Brașovul? . . . Cine-î-ar putea spune unde suntem? S'ar putea el gândi că muma sa este o mizerabilă birtășiță? . . .

SANDU

O! Tacă mamă! . . . Tacă! . . . Vorbele tale îmi inspiră ideea unei crime! Da; trebuia să fur, trebuia să mă fac mișel, trebuia să'mă vënd sufletul, dar nu trebuia,—eă,—fiul teă,— să te las să ajungi în asemenea stare—și iată,—cuget și iar cuget,—și nu știu ce m'a împiedicat chiar alaltă-eri să așasinez pe curierul de la cariola cu bani. . .

CATRINA

Ce zici nenorocitele ?

SANDU

Caii lui urcau în pas pe șoseaua munților ; era singur ; dezarmat ; jandarmul rămăsese în urmă ; . . . noaptea cobora cu repeziciune. . . —atunci, — da : mărturisesc că m'am gândit un moment la crimă ! . . . Să fur, — dar să ved pe muma mea bogată și fericită ; . . . să fiu criminal, — dar să știu că murind, — o voi lăsa precum s'a născut, — în luca, — în mătase, — în bogăție ! . . .

CATRINA

Destul, copilul meu ; Aibi milă de mine ! Să fură tu ? . . . Să omori tu ? Si aceasta, — pentru mine ? . . . O ! Dar știi tu, ce-am făcut eu ? . . . Știi tu cine sunt eu ?

SANDU

Ești muma mea !

CATRINA

Un tâlbar tu ? Un asasin tu ? . . . — Eu să fur, da ; eu să asasin, da ; . . . Și în adevăr nu știu pentru ce n'am făcut'o încă și pentru ce n'o fac, pentru voi, pentru fericirea voastră !

SANDU

Mamă, tu ai făcut destul pentru noi. Ai făcut chiar mai mult de cât destul : Ai făcut prea mult. Ți-ai priimit cu resemnare, pozițiunea pe care ți-a făcut'o soarta, și ai trăit. Căci, o știu, tu ai trăit pentru noi mamă ! . .

CATRINA (strângându-l în brațe)

Da ; pentru voi copii mei !

SCENA II.

CATRINA, SANDU, IOAN

IOAN

Mamă, o trăsură s'a oprit afară și un călător care așteaptă jos, m'a întrebat, dacă în adevăr, acesta este Otelul de București !

CATRINA

Ii vei fi spus, cred, că nu se înșală ?

IOAN

Da.

SANDU

Ei bine ?

IOAN

Voieșta o odaie și cere să i se pregătească de cină !

CATRINA

Poftește-l de grabă. Eă mă duc să vęd de odaie . . . — Sandule, tu, rămăi aicea și în-tâmpină-l.

(ese prin stânga ; Ioan prin față)

SCENA III

SANDU

Sërmaņa mea mamă ! . . Soarta este în adevěr cumplită ! — Eă ! Eă ! În oștirea Ungrească ! O ! Dar măi bine să mor, să mă sinucid singur, și, într'o clipă, de cât să 'mă omoare alții, onoarea și demnitatea mea de Român ! . . Să mor ? . . Să mă sinucid . . — Dar ce va face atunci mămă-mea ? . . Cine o va îngriji ? . . Cine o va susține odată ce voi fi eă mort ? . . Nu va muri ea de durere ? . . Da ; Să poate ! . . Atât măi bine ênsă ; va scăpa ! . . Și apoi, — trăind, — ce așii putea eă face pentru dênsa ? . . Cu ce așii putea-o eă ajuta ? . . Cu nimic ! O ! De cât o asemenea viață, măi bine mormêntul ! Este o crimă să 'ți răpești viața când poți face vre un bine cuiva, când poți fi trebuincios la ceva, când ești părinte și 'ți lași copii pe drumuri, putênd să muncești și ne-voind să muncești ! Da . . atunci este o crimă de a te sinucide ! Dar eă, — cui pot fi eu trebuincios, cui pot face eă bine, ce pot eă să muncesc și nu muncesc ? . . S'a hotărît . . Măine . . Voi muri ! . .

SCENA IV

ANDREIU, SANDU, STAN (cu un gřamantan pe care il depune jos și iese)

SANDU

Bine ați venit, Domnule !

ANDREIŪ

Bine vă găsesc. Dar zăă, — cam urită vreme aveți pe aicea. — Acum, — ascultă-mă, să 'mă pue masa că mor de foame, (să trânteste pe un scaun) la vino 'ncoa de 'mă trage cizmele ! . .

SANDU (cu mândrie)

Domnule, — Eu nu sunt slugă !

ANDREIŪ

Atuncea, mă iartă, dacă dumneata ești stăpânul otelului, fiind-că, mi se spusese că 'l ține o femeie văduvă.

SANDU

Nu sunt eă stăpânul !

ANDREIU

Dacă este așa, cine ești și cine este antreprenorul hanului ? . . .

SANDU

Mămă-mea. Dar aicea, Domnule, nu este han ci otel !

ANDREIŪ (a parte)

Frate-meŭ ! . . . — Ce nerod sunt că nu l'am recunoscut din capul locului ! . . . Acciași mândrie de familie ! Sângele apă nu se face !

(tare)

Mă iartă, Domnule ; eu nu sunt tocmai așa de necioplit din fire precum mă arăt, dar . . . înțelegi . . . osteneala . . . drumul . . .

SANDU

Înțeleg, Domnule ; — aveți trebuință de ceva ?

ANDREIŪ

V'așiŭ fi foarte îndatorat dacă ați porunci să mi se aducă ceva de mâncare.

SANDU

Indată. (deschidând ușa din față) Stane ! Stane !

STAN (de afară)

Aud, Domnule dragă, aud !

ANDREIŪ (a parte)

În ce mizerie trebuia să vă regăsesc ; și eu trăiam, eram fericit ! A ! Dar acum nenorocirea se va duce ca un vis urât !

SANDU care în timpul pe când a zis aparteul vorbea încet cu stan, în ușa, către Stan cu voce tare.

Si la urmă se vii se vezi de masă !

STAN (idem)

Mintenașiŭ !

ANDREIŪ

Cât ai crescut de mare !

SANDU (cu mirare)

Mă cunoașteți ?

ANDREIŪ (a parte)

Ce dobitoc sunt !

(tare)

Nu, Domnule ; adică da ; vă cunosc . . . v'am mai văzut . . . acum câți-va ani . . . dar pe atunci . . . erați un copil ! . . .

(a parte)

O mai fi trăind și celălalt frate al meu ! . . .

(tare)

Cât de fericită trebuie să fie muma dumitale că are un așa copil !

SANDU

Da, Domnule ; Eu și frate-meŭ, ne silim s'o facem fericită !

ANDREIŪ (cu bucurie)

Cum ? . . . Mai ai încă un frate ? . . . Va să zică trăiește și el !

(a parte)

Aiđi ! . . Iar m'am dat de gol !

SANDU

Și de ce voiți să nu trăiască ? . .

ANDREIŪ

Mă iartă . . . Domnule . . . Foamea și osteneala drumului, mă fac de nu mai știŭ ce vorbesc !

SANDU

Va să zică veniți de departe . . .

ANDREIU

Da ; foarte de departe.

SANDU

De la Peșta ? . . .

ANDREIŪ

De la New-Jork.

SANDU (esclamând)

Tocmai din America ! . (după un moment) Țara aurului !

ANDREIŪ (trântind cu fală un portofoliu pe masă)

Și a biletelor de bancă !

SANDU

N'am văzut nici-o-dată asemenea bilete . . .

ANDREIŪ

N'ai de cât să 'ți îndeplinești dorința acuma. Iată : Deschide acest portofoliu și uită-te . . .

SANDU (deschide portofoliu și hârtiele se răvarsă pe jumătate dintr'ensul, pe masă)

Dumnezeule ! Dar este o întreagă avere !

ANDREIŪ

Nu tocmai ! . . vre-o două sute de mii de dolari !

SANDU

Două sute de mii de dolari ! Dar a cinci franci dolarul face un milion de franci !

ANDREIŪ

Ei ! Da !

STAN (intră cu o tavă, tacâmurî și talere, și așează bucate pe masă)

Totul e gata !

ANDREIŪ

A ! Iată cina !

(către Stan)

Ei ! dar pune două tacâmurî !

(Stăn pune încă un tacâm și iese)

SANDU

Si pentru ce ?

ANDREIŪ

Pentru ca să mâncăm amînduoî.

SANDU

Vă mulțumesc ; Nu mi-este foame !

ANDREIU (a parte)

Imî pare trist !

(tare)

Stii ênsê, cât este de urît ca să mănâuce cine-va singur. . . Veî bea cel puțin cu mine un pahar de Tokai, nu este așa ?

SANDU

Dar, Domnule. . .

ANDREIU

Aidem ! . . . Un pahar . . . va fi în sănătatea mumei dumitale !

SANDU

O ! Da ; În sănătatea ei !

(clocnesc paharele)

ANDREIU

Si într'a dumitale !

SANDU

Nu ; Intr'a mea nu !

ANDREIU

De ce ?

SANDU

În curând nu voiî mai putea fi bolnav ! . . .

ANDREIU (a parte)

Ce voește el să zică ?

SANDU

Nu mâncați ?

ANDREIU

Nu ; nu mai mi-e foame !

SANDU

Așa de ténér să nu vă mai fie foame !

ANDREIU

Nu tocmai așa de ténér pe cât crezi !

SANDU

Si ce vîrstă aveți ?

ANDREIU

Împlinesc 28 de ani. . . Ia să vedem când. . . — În câte ale lunii avem mă rog ? . . .

SANDU

În 2 Decembre !

ANDREIU

În două. . . (scotînd cîasornicul) Iată. . . Sunt tocmai unsprezece ore, și peste o oră începe ziua de 3, nu este așa ?

SANDU

Ei, bine ? . . .

ANDREIU

Ei bine, peste o oră, împlinesc douăzeci și opt de ani !

Ca bîetu frate-meu !

SANDU

ANDREIU

Va să zică nu ești dumneata cel mai mare dintre frați ?

SANDU

Ba da ; — dar mai aveam un frate. . . .

ANDREIU

A murit ? . . .

SANDU

Nu.

ANDREIU

Atunci, trăiește ?

SANDU

Nu știm !

ANDREIU

Nu înțeleg !

SANDU

A dispărut într'o zi. . . Toamnă la vârsta de 15 ani și în ziua nașterii lui !

ANDREIU

Si cum se numea el ?

SANDU

Andrei !

ANDREIU

Cine știe ce ticălos o fi azi !

SANDU

Domnule, bagă de seamă ! . . .

ANDREIU

Ce să bag de seamă ! Trebuie să fie un mizerabil !

SANDU (luând un cuțit)

O ! Pe Dumnezeu ! Retrageți cuvîntul. . . Saă. . .

ANDREIU

Oprește-te. . . — Incoa, — în brațele mele ! — Sunt fratele tău, — sunt Andrei !

SANDU (rămâne un moment înmărmurit și după aceea
se așvîrle în brațele lui Andrei)

Fratele meu ! . . . Andrei ! . . . Ești tu ? . . . Dar cum ? . . . Prin ce minune ? . . .

ANDREIU

Stăpânește-ți uimirea ! . . . Liniștește-te ! . . . Îți voi spune tot. . . Este o prea lungă istorie. . . Află, de o cam dată că soarta m'a favorizat. . . Suntem bogați. . .

SANDU

O ! Ce bucurie pe mamă-mea ! Alerg să'î spun !

ANDREIU

Nu ; te rog nu face aceasta. Voiesc, fiind-că mâine e ziua nașterii mele să'î tăinuiesc numele meu. . . și. . . mâine. . . când se va deștepta din somn. . . voi'î fi în genunchie dinaintea patului ei . . . iar sărutându'î mâna. . . îi voi'î depune pe piept. . .

SANDU (arătând portofolul de pe masă)

Acel portofoliu ?..

ANDREIU

Da ! De aceia te rog liniștește-te, și, nu'mi ridica mângâierea acestei surprinderi ! , . . Să nu se afle nimica pînă mâine ! Ascunde-mi numele chiar de fratele nostru Ioan, căci el, e prea tînăr și poate că n'ar fi în stare să se stăpânească !

SANDU (îmbrățișându'î)

Andrei'î ! Fratele meu ! Iubitul meu frate !

SCENA V.

CATRINA, SANDU, ANDREIU

CATRINA (ea a auzit ultimul cuvânt)

Ce-am auzit ? . . . Iubitul t'eu frate ? . . .

(a parte)

Si erau îmbrățișați !

SANDU (către Andrei'î)

Mama !

ANDREIU (încet către Sandu)

Ține'ți cumpătul !

(tare, către Catrina)

Da ; Doamnă ! Sandu este iubitul meu frate, de oare-ce, este cel mai iubit prieten al meu ! Nu mă pute'î cunoaște fiind-că sunt camarad de școală al lui Sandu. . și.. la urmă, am plecat .. într'o călătorie foarte lungă. . . Înțelege'î dar. . .

CATRINA

Da ; Înțeleg ; și, iată chiar. . . Mi se pare că vă recunosc vocea. . . Să aseamănă cu a unuia dintre fiii mei. . . (a parte) Încă o speranță pierdută ! . . . Dar această voce ? . . . Această voce ? . . .

ANDREIU

Vocile și chiar figurile se aseamănă în adevăr ! Așiu putea chiar să vă mărturisesc, că a Dumneavoastră, Doamnă are aproape aceleași accente ca vocea biete'î mele mume care a murit acum patru ani. . .

CATRINA

Vocea mumei sale care a murit! . . . O! Cât de deșartă iluziune îmi făcusem! Sunt nebună! Mi se pare că recunosc în toți pe Andrei!

SANDU

Mamă, ai ales o odaie bună pentru prietenul meu? . . . După o călătorie atât de lungă, trebuie să aibă de sigur nevoie de a se odihni cât de bine!

CATRINA

Da, fiul meu. — Dar Domnul vine de departe?

ANDREIŪ

Din New-Jorc!

CATRINA

Dumnezeule! Din America! . . . Și ce poate să caute cineva peste țări și mări? .

ANDREIŪ

Averea!

CATRINA

Ați pus încăl mână pe ea? . .

ANDREIŪ (răsfoind hârtiile din portofoliu)

Nu tocmai; dar tot am aici în bank-note, aproape ca la un milion de franci!

CATRINA

Colosal!

ANDREIU

Bagatelă!

CATRINA (a parte)

Bagatelă! Bagatelă! Vorbe ale bogaților! Bagatelă, când eu cu câte-va sute de fiorini așiu cumpăra scutirea fiului meu! . . . A! . . . O idee ênsê.

(tare)

Domnule . . .

ANDREIŪ

Mê rog, Doamnă!

CATRINA

Mi-ați spus că sunteți amic al fiului meu . . .

ANDREIŪ

Da;

CATRINA

Ei bine, dumneavoastră sosiți la timp. Faptul că sunt mună, îmi dă curagiul ca să vă adresez o cerere care, nu e poate, tocmai la locul ei și în armonie cu convenințele sociale . . .

ANDREIŪ

Vorbiți Doamnă; sunt gata să vă servesc cu tot ce 'mă va sta în putință.

CATRINA

Fiul meu are să fie înrolat mâine în armată și aceasta îmi face disperarea mea și a lui.

SANDU

Dar mamă .

CATRINA

Tăcere, Domnul îți este prieten ! (către Andrei) Puteți fi Provedința noastră . . . Un împrumut de câteva sute de fiorini din partea dumneavăstră care v'ar putea fi înapoiat mai târziu, i-ar putea servi să 'și cumpere scutirea . . .

ANDREI

Doamnă . . . ar fi pentru mine . . . este . . . o plăcere . . . dar . . . această sumă are o destinația ficsă . . . Cu toate aceste . . . Măine . . . Nu zic . . .

CATRINA (cu mândrie)

Aveți dreptate, Domnule . . .

(a parte)

Ha ! . . . Camarazi de copilărie ! Prieteni ! . . . Iată ce suut prietenii ! Până la pungă ! . . . Mai departe să sfârșesc toate ! (ducându-se la ușă, o deschide și strigă) Stane ! Stane !

STAN (intrând)

Poftiți Doamnă !

CATRINA (cu mândrie)

Petrece pe Domnul cu lampa până la odaia sa de culcat !
Noapte bună Domnule !

ANDREI (stăpânindu'și uimirea)

Vise frumoasă, Doamnă !

CATRINA (a parte)

Vise frumoase ! A ! Da ! Ironia, nu trebuia să lipsească nici dânsa ! (către Sandu) Copilu meu, dute și culcă-te . . . Eu mai rămâi aici . . . Am de regulat lucrurile . . . Vom vedea mâine ce este de făcut ! . . .

(cu un zămbet cîndat)

A ! Tu nu vei fi înrolat, fii sigur ! . . .

SANDU (sărutându'și mâna)

Mamă, nu te îngriji de mine ! — Noapte bună. (iese)

SCENA VI

CATRINA, IOAN

IOAN (intrând)

O ! Der aceasta este grozav !

CATRINA

De unde vii vii copilul meu ? Și ce ai ai ? Spăima este scrisă pe fața ta !

IOAN

Nu, spăima, mamă : zi durerea, zi rușinea !

CATRINA

Durerea ! .. Rușinea ? .. Nu înțeleg ?

IOAN

Da ; Durerea și rușinea ! Suntem pierduți !

CATRINA

Pierduți ? .. Și cum ? ... Vorbește ...

IOAN

Viu de la otelul coroana Ungariei ...

CATRINA

Dar aceasta nu'mi eșplică nimic.

IOAN

O ! ... Veți înțelege totul peste nu moment. . . — Acolo, am întâlnit pe creditorul nostru, — cel cu polița de cincă mii fiorini. . .

CATRINA

Dar . . .

IOAN

A protestat'o ; falimentul este declarat. . .

CATRINA

Mizerabilul ! Si îmi promisese să mă aștepte !

IOAN

El a protestat'o din contra, și, a cerut de la autorități să se aplice închisoarea pentru datorii !

CATRINA

Inchisoarea, zici ? . . — Da ; ai dreptate ; legile Imperiului o vor și legile sunt fără milă. Decă, . . . Măine. . .

IOAN

Măine. . . O ! Dumnezeuule. . . Măine. . .

CATRINA

Voiți fi arestată, o știu.

IOAN

Dar eă voiți fi aicea și nu voiți îngădui nici-odată această infamie !

CATRINA

Tu trebuie să te supui legilor. . .

IOAN

Nici-odată !

CATRINA

Speranță ênsă! . . . Dacă soarta voiește să me omoare, voi fi ca soarta! . . . Aibi cu-ragiū ooplul meu! Nimica din ce mi-ai spus nu sē va întēpla! . . .

IOAN

Eū nu Ńi-am spus ênsē tot.

CATRINA

Ai sã mai imi spuī ceva? A! Da!. Uitasem cã o nenorocire nu vine nici-o datã singurã!

IOAN

Perceptorul cãruia datorãm impozitele auzind de protestul acelei polițe va veni de ase-menea mãine, a secuestra tot, a vinde tot!

CATRINA (rîzēnd nervos)

Ha! Ha!

IOAN

Cum mamã, și dumneata rîzi?

CATRINA (dupē un moment)

Firește cã rîd (rîzēnd) Ha! Ha! Ii vom pune pe toți la locul lor!

IOAN

Si cum?

CATRINA (sē duce spre un dulap, cautã și ia o sapã)

Așteaptã. . .

(întorcēndu-se)

Iatã: Ţine această sapã.

IOAN

Și ce sē fac cu ea?

CATRINA

Dute în grãdinã, și, oprește-te lângã pērul cel mare.

IOAN

Mamã, la rēndul meu, nu înțeleg nimic!

CATRINA

Ajuns acolo, numērã nouē pasuri de la pēr spre rēsãrit, și, spre mai multã siguranțã cã ai sē afli ce cauți, sapã o groapã în lungime de un stînjēn și jumētate, în lãrgime de o jumētate și în adãncime de un stãnjēn. . . — Afarã plouã. . . , pãmēntul este ud și vei izbuti lezne. . . — Veī gãsi în acea groapã o ladã plinã cu bijuteriile mele diu tinerēte, singura avere ce mi-a rēmas și pe care am ascuns'o de voi. . . Dar acuma i-a venit timpul și ei. . .

IOAN

Mē duc, alerg, zbor!

CATRINA

Da; dute și nu întãrzia!

IOAN (din prag)

Dar cum se aduc lada singur ?

CATRINA

După ce vei isprăvi, se vii se 'mî spuî că vii eu se 'ți ajut . . Bagă ênsă bine de seamă, se nu te vadă niminî, se nu te audă niminî, ca nu cumva se creadă că desgropăm vre-o comoară..

IOAN

N'avea grijă

(cu naivitate ; revenind în scenă)

Și sunt multe diamante, mamă, înauntru ? . . .

CATRINA (ironic)

O ! Multe ! Multe de tot ! Dar dute ; nu pierde vreme !

SCENA VII

CATRINA (singură)

S'a dus ! . . . — Bine ! . . . Arestată, eu, — fiul meu în armată, . . . A ! Nu ! . . . — S'a dus se desgroape diamante. . . Eî ! O ladă întregă ! . . . sêrmanul meu fiî ! El nu știe că sapă o groapă din care nu va dezgropa nimic ci va îngropa ceva ! . . . — A omorî este o crimă ! . . . Ha ! Ha ! . . . O crimă ? . . . Dar nu a fost oare crimă nenorocirea mea ? . . . — Legile pedepsesc crima ! . . . Da ! . . . — Dar pedepsit'au pe cei care au făcut'o față cu mine ? . . . Legile sunt scutul virtuței ! . . . Da ; dar fost'au ele scutul virtuței pentru mine ? . . . Aflat'am în ele dreptatea ? . . . Dar societatea ? . . . Ce va zice societatea ? . . . Societatea ? Va da ea oare de mâncare copiilor mei ? Societatea e crudă, destinul e crud ; voiî fi crudă ; Dumnezeu e fără milă ; voiî fi fără milă ! . . . Da ! Da ! Da ! Voiî face fericirea copiilor mei ! (aleargă la dulap și se reîntoarce cu un cuțit) A ! El zicea că este prietenul fiului meu ! . . . Prieten ! . . . Și când e vorba de câte-va mizerabile monede, răspunde : «Cu plăcere. . . ênsă. . . dar. . . Vom vorbi mâine ! . . .» Nu ; nu vom vorbi mâine, ci îndată. . . S'a hotărit. . . El va muri . . . Un milion ! . . . (se repede la ușă și revine) Sê depărtăm ênsă pe Stan. . . Sê vedem. . . Un pretecest. . . (se duce la ușe și strigă) Stane ! Stane !

STAN (de afară)

Aud Doamnă !

SCENA VIII

CATRINA, STAN

CATRINA

Și cum de ai lăsat se plece pe Domnu de la Numêrul trei-spre-zece, cel care a sosit adineauri ? . . . Ți-am zis se'l duci la odaie și urcându-mê sus nu l'am găsit. . . Ușa era deschisă, odaia goală și geamantanu lipsea !

STAN

Cum se poate ? . . .

CATRINA

Și nu mi-a plătit nici cina, nici odaia, nici nimic. . .

STAN

Alerg să ved dacă nu care cumva s'a reîntors.

CATRINA

Când îți spui odată că s'a dus, că a fugit. . . Aleargă mai bine la poliție și dă de veste despre cele ce mi s'au întâmplat, pentru ca să se pue pe goană și să'l prindă !

STAN

Dar Doamnă, s'erut mâna, nu voi găsi pe nimeni la această vreme... Si apoi, ce este drept, lucrul este de mirare.. Cine ar fi crezut. . . Cine s'ar fi gândit că o să ne înșele. . . că este un pungașiu. . . Părea așa de cum se cade. . . L'am dus pênă la odaie ênsumi, și, am stat înaintu pênă s'a culcat.. La urmă, mi-a poruncit să 'l scol la cinci ore înainte de a să lumina de ziua !

CATRINA

Așa sunt toți amăgitorii și toți tâlharii. . . Ne mănâncă pâinea și sarea și ne bea cel mai bun vin de Tokaier ce avem. . . Înțelegi că paguba este destul de mare. . . Dacă am lăsa ca toți călătorii să ne fure astfel, apoi am ajunge în curând pe drumuri. . . Aidi! . . . Fă ce ți-am spus.

STAN

Mă supui (iese)

CATRINA

Da, dute. . . Lucrul este astfel minunat. . . Crima este pregătită îndestul. . . Poliția va alerga în urma lui, și nimeni nu va bănui nimic. . . Nimini! . . . Nimini! . . . Dar Dumnezeu? . . . Ha! Ha! Ha! Dumnezeu?...—Aur. . . Un milion. . . Fericirea copiilor mei. . . Iată D-zeu! —Da! . . . S'a hotărît. (ia cuțitul ce ascunsese pe masă sub un servet, Dar. . . acea voce. . . acea voce? . . . Minte mi să rățăcește. . . Nu știți ce să fac. . . va fi dormind el oare. . . Să vedem. . . — Si pe unde să intru la el? . . . A! Este o ușă care dă din odaia mea într'a lui! Acea voce ênsă? . . . Acea voce! — Fiul meu ar fi de o vîrstă cu dînsul. . . O! Sunt nebună! (ridicând cuțitul cu un gest amenințator) Fiul meu a murit! (iese repede)

SCENA IX

IOAN, la urmă STAN

IOAN

Mumă-mea trebuie în adevăr să se fi înșelat. . . Cu nonă pasuri de la pîr, spre răsărit, a fost un puț care s'a astupat. . . Am avut de săpat puțină vreme pênă am dat de el, și, astfel, s'a deschis o groapă nu de un stîngen în jos, ci de zece! . . . Dar unde să fie dînsa? . . . Alerg să'i spui. . .

(să duce spre ușă. În acel moment intră Stan)

STAN

Doamnă. . .

IOAN

Ce ? Ce zici ? Ai înnebunit ? . . . Și ce însemnează această grabă ? . . . De unde vii ?

STAN

Mă iertați, Domnule, credeam că este Doamna. . . — Viu de la poliție. . .

IOAN

Și ce-ai căutat acolo ? Cine te-a trimis ? . . .

STAN

M'a trimis Doamna ca să dau de veste că, — știți, — călătorul cel de adineauri. . .

IOAN

Ei bine ? . . .

STAN

A fugit, . . . s'a făcut nevăzut lăsându-și socoteala neplătită. . .

IOAN

Cum se poate ?

STAN

De ! Stiu și eu ! Dar trebuie să se poată, fiind-că s'a putut .

IOAN

Și ai găsit pe cine-va la Poliție ?

STAN

Pe nimenea de cât pe un gendarm . . . Dar am lăsat vorbă și cum va sosi sub-comisarul se va rezezi pînă aici. . .

IOAN

Însă omul acela părea bogat, părea cum se cade ? Un om așa de ispravă !

STAN

Așa sunt tâlharii, D-le. Ei se arată în tot-d'auna bogați, pentru-că, averea tuturilor, este averea lor. . . în cât despre om de ispravă, tâlharii nu fac oare isprăvi destul de boacănă, când știu să-și umple punga lor dintr'a altora ? Ei sosesc, și 'ți beau cel mai bun vin din pivniță și 'ți mănâncă cea mai bună bucată ! Dar când e vorba la plată, e alt ceva ! Și cu toate acestea cine ar îndrăzni să le ceară parale din-'nainte ! unui om cinstit i s'ar face poate o asemenea necinste ! Dar unui tâlhar ! . . . Înțelegeți. . .

IOAN

Si de ce Stane ?

STAN

I-auzi de ce ? Apoi, cu voia D-voastră, pentru că oamenii cinstiti pot să fie luați adesea drept tâlhari, pe câtă vreme un tâlhar, nu poate să fie luat nici o dată de cât drept un om cinstit !

IOAN

Bravo ! dar de unde ai învățat aceste toate ?

STAN

De unde să le învăț, D-le, dacă nu de prin ale gazete ce vă vin de prin București ?

IOAN

Ai dreptate ! așa merg treburile pe acolo.

STAN

Mă duc să dau Doamnei socoteala despre ce am făcut la poliție...

IOAN

Bine ; dute, dar dute să te culci ; voi înștiința eu pe mama !

STAN

Sărut mâna Domnișorule.

IOAN

Noapte bună Stane. (Stan iese)

SCENA X

IOAN, CATRINA

IOAN

Dar zău ! . . Unde să fie mama ? Că doar nu s'o fi culcat ? . . (s'aud pasuri) A ! Iat'o ; aud coborând pe scară ! . . Este dânsa ! . .

CATRINA (fără să 'l vadă, cu un cuțit sângerat în mână și cu hainele în dezordine)

Oh ! este grozav ! . Acea voce... Acea voce ênsă... ea mă urmăresce și 'mă pare că o aud încă... El dormea . . . am intrat tremurând . . . dar am lovit . . . «mor !» auzii atuncea . . . și puțin în urmă . . . «mamă !» . . . și am fugit priu întunerec ca o nebună . . . dar am lovit la inimă și trebuie să fie mort . . . (Ea arată portofoliul) Iată fericirea ! Un milion ! . . Un milion ! . . Copii miei ! . .

IOAN

Mamă ! Ce ai zis însă ? . . Ce ai ? . . Ce însemnează acest cuțit ? . . mâinile și fața ta sunt acoperite de sânge ! . . D-zeul meu ! . . O crimă ! . .

CATRINA

E pentru tine, e pentru voi !

IOAN

Blestem !

CATRINA

Ai săpat groapa ? . . Aidem ! . . Curagiu ! Energie ! noaptea trece ! trebuie să târâm cadavrul înauntru, trebuie să 'l facem să dispară ! . .

IOAN

Cadavrul? Va să zică nu m'am înșelat? .. Inapoi! .. (o imbrânțește)

CATRINA

Fie atunci! fie! descopere-se acel cadavru! Voiți spune tot, voiți declara tot, și fiul meu mă va pierde! A! dar voiți muri fericită căci fiul meu mă va trimite la spânzurătoare!

IOAN

La spânzurătoare?... Tu mamă, —tu?.. nici o dată.. aidem.. vino.. Condu-mă . . . sunt gata la orî ce (el o ia de mână și se îndreptează spre ușă; ușa se deschide în acel moment și Andreiș apare plin de sânge și șovăind).

SCENA XI

CATRINA (dându-se înapoi cu groază).

O!

ANDREIȘ (întinzând brațele șovăește și cade)

Mamă! — mamă! — mamă!

IOAN (frângându'și mâinele)

D-zeul meu! D-zeul meu!

CATRINA (aplecându-se asupra'î)

El nu mă respiră . . . Inima nu 'î mă bate . . . E mort! — Grăbeștete copilul meu, . . . ado acel postav de masă . . . îl vom învâli într'însul... și îl vom duce amêndouî... groapa nu e departe . . . A! . . . fii sigur, — forțele nu 'mî vor lipsi!

SCENA XII.

CATRINA, IOAN, SANDU,

SANDU

Ce este? Ce zgomot? .. Am auzit gemete pe scară și un om scoborându-se (Ioan și Catrina țin capul în pământ) Răspunde-ți'mî. . Ioane, — Mamă? Dar voi tăceți? nu 'mî răspunde'ți nimic . . . (o apucă de mână) Ce vîd însă? .. Sânge . . . D-zeule! Ești rănită? .. Vorbește'mî . . . Ecsplîcă'mî.

CATRINA (cu un gest de rugăciune sêvârșit ou amêndouê mâinele)

Ertare!

SANDU

Ertare? și pentru ce mamă? .. Nî ești tu, cea mă nobilă femeie și cea mă sfântă mună? .. Eî sunt acela care trebuie să 'ți ceară ertare, căci eî, sunt un mizerabil; eî, da, eî, — Fiul tîi . . .

CATRINA

Tu?

SANDU

Ei, ei care sunt un om, care am brațe, am ochi, am minte, am voință, și nu pot să 'ți îndreptez starea ta, pricinuindu'ți diu contra, numai dureri și numai lacrimi; vezi bine dar, că ei trebuie să 'ți cer ertare mamă! Si iață-mă, în genuche dinaintea ta (ingenuchiază).

CATRINA

Ridică-te! Oh ridică-te și nu ingenuchia dinaintea unei criminale, dinaintea unei omorătoare.

SANDU

Criminală? omorătoare? . . . Ce zici mamă? . . . Dar aiurezi!

CATRINA (cu vocea înecată de lacrimi)

Nu copilul meu! Nu! ascultă . . . Iasă-mă ca eu să stau în genuche dinaintea ta și fi judecătorul meu . . . (Ea vrea să ingenuchieze).

SANDU (luându'i mâinile)

Dar ce faci, pentru D-zeu?

CATRINA

Eu sunt criminala . . . Soarta a fost destul de crudă cu mine ca să am dreptul la rândul meu, să intru în luptă cu dânsa . . . Vă vedeam nenorociți. Ruina și rușinea avea să intre mâine în casa noastră . . . și atunci . . .

SANDU (cu spaime)

Atuncea?

CATRINA

Atuncea . . . nebună . . . disperată . . . am lovit . . . — ține . . . Ia acest portofoliu . . . În el se află un milion . . . Înțelegi tu? Un milion!

SANDU (recunoscând portofoliul)

Un milion, . . . acest portofoliu . . . Dar el este al călătorului de aseară?

CATRINA

Da; al lui . . . al amieului tău . . .

SANDU

D-zeul meu! . . . Și el?

CATRINA (rămânând incremenită)

El? . . .

IOAN (ridicând postavul)

El? . . . Privește!

SANDU (alergând și luând cadavrul în brațe)

Mort! mort! să fie cu puțință? . . . Andrei, fratele meu! și tu l'ai omorât mamă? . . .

CATRINA

Ei! Ce zici? . . . Andrei? . . .

SANDU

Da ; Andreiū ! Ai omorît pe fratele meu, pe fiul tĂu ! Este Andreiū, – Andreiū, mamă !..

CATRINA (perzĂndu'și mințele)

A !.. fiul meu ! am omorît pe fiul meu ? (RizĂnd cu risu nebuniei) La ! ha ! ha ! Fiul meu !..
Treî Decembre ! Ha ! Ha ! Ha !

IOAN (acoperindu'și fața cu mâinele)

Ce grozĂvie !

SCENA XIII.

Acciași, un supt comisar și un jandarm.

SUB-COMISARUL

Am venit după cum ne ați chemat . . . Dar ce vĂd ? . .

(zĂrind cuțitul pe masă)

Un cuțit . . . SĂnge în tot locul . . . SĂnge pe această femeie . . . În numele Legei a-restați'o (jandarmul o arestează și ea se desbate)

CATRINA

Aur . . . sĂnge . . . cuțit . . .

SANDU

Mamă !

IOAN

Mamă !

SANDU

Dar ea nu mă aude . . . Este nebună !

CATRINA

SĂnge ! Fiul meu ! . . ha ! ha ! ha ! 3 Decembre ! ha ! ha ! ha ! 3 Decembre, 3 Decembre !

Al. A. Macedonski.

București 13 Iulie 1881

 COBUZ

(urmare și fine)

VIII

Cobuz porni fără alte deslușiri.

El luase d'acasă toți banii ce avea, și cu chipul acesta nu se putea teme de nici o încurcĂtură ; trecu pe la orele zece prin Boghicenî apoi prin satele Cujăgna și Roșcanî, și stăra respirația în Băcu, căci era foarte ostenit.

Dorința d'a 'și regăsi nevasta îl sili a se grăbi.

Plăți bangiului și porni la treapăt. În răvărsatul zorilor era în curtea lui Moș Trohiu Caracadă din Furcenii, care dându'î o călăuză, porni numai de cât la Orheu.

Cum ajunse în oraș, grija lui fu d'ași rade barba, a 'și tunde pletele și schimba hainele.

— Bine ai venit, frate Gheorghe, strigă gazda unde trăsese, dar ce vânt?

— Dumnezeule !... exclamă Gheorghe, fratele Susaiu ! Bun găsit, Răducele, ai albit de tot, frate Susaiu.

— Nu mai sunt Susaiu, sunt Burueană.

— Susaiu, Burueană, pentru mine ești tot deșcă !

— Așa, frate ! ti !... ce 'î și vremea asta ?! cum trece ! Parcă ar fi eri, când făceam streajă la Mizești păzind calea Muscalului !... dar tu te ții bine .. ești zdravăn.

— Eî ! eî !...

— A .. dar aidem în casă, trebuie să 'ți fie foame ?!

— Mă cam grăbesc, zise Gheorghe intrând sub acoperământul vechiului său tovarăș de oaste.

Aci el îi povesti în scurt scopul venirii sale.

— Eî !... zise Radu Burueană, dacă o fi nevasta ta ibovnica tătarului, cam greu ! foarte greu !... dar să vedem...

IX

Ântêia poposeală, o făcu Tabau-Husein-Bem-Burma, când fură pe Uța Cobuz, pe țărmul Prutului aproape de Leușeni ; calul era numai spume și nevasta lui Gheorghe mai mult moartă.

Toate dezmerdările răpitorului ei nu fură în stare a 'î șterge lacrimile și îndată ce ea puse piciorul pe pământ, singura mișcare o făcu aruncându-se în Prut într'o pornire de desnădejde.

— Gheorghe ! strigă ea, ne vom revedea în cer !...

Taban sbură ca o nălucă dupe dênșă.

— Vom muri împreună, zise el, dacă ai acest gust !

Peste două minute apăru la suprafața apei cu Uța pe umăr, care, cu capul plecat, cu ochii închiși, cu fața vênêtă, cu corpul moleșit, avea o înfățișare îngrozitoare.

Taban se lupta cu valurile repezi ale râului, înotând cu disperare și găfăind de oboseală.

Țărmul era departe, căci curentul apei îl zvirlise la mijloc.

Era teribilă această luptă între moarte și viață ; Taban invoca pe Dumnezeuul religiunii sale cu toată credința sufletului său corupt, și provedița, care și pentru cei răi e bună, îl ajută.

Un talaz furios îl înghiți cu sarcina sa și dupe un minut îl împiuse aproape de mal, unde își înfipse piciorul în pământ.

— Scăpat ! murmură Taban sleit de puteri.

S'ar fi zis că e o fință de fier acel om atât de mare și puternic, dacă l'ar fi judecat cineva mai înainte d'al vedea în acest moment.

Acum el era sdrobit cu desăvârșire, molatic ca un copil, și dacă mai trecea un minut Prutul 'î-ar fi săpat un mormânt etern.

Eși pe uscat, puind pe Uța fără simțiri pe iarbă.

Din vestmêtele lui apa ciuruia ca dintr'o găleată, calul său începu a sforăi și ciulind urechile zbură ca o săgeată pe lunca inverzită a satului Leușeni, ce abia se mai zărea, căci soarele sfințise.

Taban crezu un miunt că steaua sa îl prigonește.

Obosit, flămând ca un lup, plin de apă, un minut, Uța leșinată, întuierăcul peste tot; — era grozav; calul fugise de el ca de o nălucă, Gheorghe Cobuz, îi părea eșind înaintea, amenințător, teribil, cerându'îi răsbunare!

Se înfioră.

Apoi revenindu'și în sine, își reculese toată energia, se înarmă cu curagiu, pipăi pulsul victimei sale și asigurându-se că nu e moartă începu a o freca la tâmpale.

Sărmana femeie, începu peste câte-va minute a vërsa apă din gură, obrații ei galbeni se colorară de o roșăță slabă, ochii căpătară espresiuvea vieței, și un lung oftat espiră pe pe buzele ei reci.

Taban o luă în brațe și la marginea satului Leușeni, ce era în depărtare de trei chilometri, găsi o luntre și trecu în Basarabia.

Aci el cumpără un cal, pe care încălecând călători toată noaptea.

A doua zi Uța avea toate îngrijirile în palaturile lui.

Emoțiunile ce încercase biata femeie, îi pricinuiră niște friguri ucigătoare.

Tătarul îi dădu doi medici s'o îngrijească. . .

X

Să revenim la Ghiorghe Cobuz.

— Bun găsit, Mumghenè-Efendi zise Radu Burueană descălecând în curtea palatului be-iului Taban-Husein-Ben-Burma și adresându-se intendentului acestuia.

— *Sabalaierolsum, Cardașim*, respunse acesta, întinzându'îi mâna. La tîni *cosech atimin!* zise el netezind coama calului. *Catși para? . . ha? . .*

— Nu 'l am de vînzare . . .

— Ha! . . de ce, be? . .

— Țiu la el; am venit, trecînd p'aci, se vë mai vëz.

— *Ziad-olsum* . . . Ei! *Nedir*, adu cafea, ciubuc și serbet, porunci Mumghenè unui servitor.

— Dar . . . unde este agaoa? întrebă Radu Burueană.

— La Chioșc. Ah! be, Burian, stăpân al meș are hamorez frumușic de tot, știți . . .

— A! . .

— *Nedir*, zici la *hanâm*, Burian est aci . . . Hade, *Çiapuc!*

Peste două minute Uța Cobuz apăru îmbrăcată în lăine scurpe.

— *Buiurum, Cardaș*, zise pristavul tătarului arătînd pe noua venită.

— A! . . Ce frumos cal! . . esclamă Uța. — Bădică, de unde il ai!

Radu Buriană puse pe furiș degetul pe buze ca semn de tăcere.

Nevasta lui Gheorghe înțelegînd că bărbatul s'eu e prin prejur, căci cunoscuse calul, se feri a mai cere alte explicațiuni.

Ea se furișă de intendent pe cînd acesta servea cafeaua musafirului și, cu vocea slabă:

— Bădică, deseară în amurg la fântână, lângă crucea mare.

Peste o jumătate de oră Cobuz sărea cu o bucurie copilărească la gâtul vechiului s'eu deșcă Susaiu.

— Sărmana mea Uța, strigă el, trebuie se fi slăbit!

— O iubestî, Gheorghe?

— C'a p'un ânger zise el.

— Ai dreptul, este femeie blajină și frumoasă!

— Ca maica precista! esclamă Cobuz cu entusiasm.

— Noroc bun; se 'ți ajute Dumnezeu, se o scapi.

— Amin! să ne vedem sănătoși, deică! — Cale bună.

Si cei doi vechi camarazi se despărțiră îmbrățișându-se cu căldură.

— Ce ai acolo, jupine? întrebă Uța Cobuz pe bărbatul său ce ședea pe marginea unui drum pe un bolovan de piatră aproape de o cruce tot de piatră.

— Icoane, Coconița mea, răspuse el. M'a apucat seara p'aci cu ele și stați să mă odihnesc, până voi ajunge în sat. Pofțiți, zise el, desfăcându-și torba.

Uța, care era însoțită de o servitoare a sa, se uită rând pe rând la toate icoanele ce i arătă bărbatul său, ce se prefăcuse în adins în negustor de ast-fel de marfă.

— Peste două ceasuri, mult trei, zise Uța adresându-se falșului negustor, și în urma acestor cuviute se depărtă.

Gheorghe fu la vreme. La ora zece din noapte, el aștepta în același loc pe nevasta sa, care venind, el o sărută cu foc și ținând-o strânsă pe inima zbura ca vântul călare pe Roibu.

Inteligentul animal pricepuse că de la picioarele lui atarnă viața stăpânilor, că 'și înzeci puterile.

Credinciosul Corbici legat cu brăul pe Roibu, virat jumătate într'o traistă spânzurată la oblic, se gudura și el văzând pe stăpânii săi lêngă densusul.

— Mână Gheorghe, mână iute, tare, fără preget și n'aibi grijă; tătarul doarme dus, adormit d'o băntură de somn, ce i-am dat la masă.

Gheorghe fugi ast-fel toată noaptea și în revărsatul zorilor trecea în Moldova.

Roibu stătu.

Lângă satul Isaia era o pădure. Ca să nu fie surprins de inimicul său mortal, Cobuz se ascunse într'ênsa, scoase merindele din dăsași și se ospătă cu nevasta sa.

Nu trecuse un ceas și tropotul unui cal ce fugea ca vântul s'au zi spre riu.

— El! zise Uța tremurând ca varga.

Era în adevăr Taban Husein-Bem-Burna, ce urmărea pe fugari în delir.

Trecu pe lêngă pădure cu repeziciunea unei săgeți, călare pe un cal negru ca păcura și în mână cu un iatagan.

— Să fugim în mijlocul pădurei, zise Uța; Taban ne prăpădește!

— Liniștește-te! vie cât va pofți! Il sfărîm în bucăți.

XI.

Nu trecuse o jumătate oră și Taban se întorcea la pas, cercetând toate colțurile pe unde trecea.

Până la Prut el avea siguranța că Gheorghe trecuse prin acele locuri, d'aci însă îi pierdu urma, și toate cercetările ce făcuse dincoace, rămaseră fără folos.

De-o dată calul său ridică capul, privi spre pădure și începu să necheze.

Roibu îi răspuse mai în același minut.

Beiu înfipse pintenii în coastele cursierului său și alergă cu un pistol într'o mână și cu iataganul într'alta.

Zărind pe Gheorghe îl luă la ochiu descărcând arma.

Ca printr'o minune, acesta se trăsese la o parte și glonțul se înfipse în coaja unui stejar.

Un al doilea glonț strivi urechea lui Corbici care se rostogoli pe earbă chelălăiud.

Văzând că pistoalele nu i mai servesc la nimic Taban le zvărli pe pământ remăiud numai cu iataganul, ce era ascuțit ca briciul.

Gheorghe avea numai baltagul pentru apărare.

Tătarul ridică iataganul pe d'asupra umărului și îl lăsă cu toată puterea lui de Samson pe umărul lui Cobuz.

Acesta puse baltagul în dreptul loviturii cu o îndemănare rară și arma inamicului izbiindu-se de multe sbură în bucăți.

— Uța scoase un țipăt ascuțit, care pătrunse în inima luptătorilor.

— Imi scăpași, meștere, urlă tătarul. dar te voi ucide cu pumnii, și el sări după cal repezindu-se ca un tigrul spre Gheorghe Cobuz.

O luptă fără seamăn se începu între ei, luptă crâncenă, uriașă, care se nu se sfârșească de cât cu moartea unuia din doi.

Taban înalt, spătos, cu brațele groase, avea mari foloase asupra protivnicului său; el ridică pumnul și îl lăsă cu greutatea unei măciuci de fier în capul lui Gheorghe, care se îndoi sub dânsul, și sprinten ca o căprioară, sări în sus, ca cum ar fi fost mușcat de un șarpe, și îl izbi cu ghiontul atât de tare în cât la rëndul său strămută falca tătarului.

— Mai ușurel prietene! mă slujești!

— Ești destul de slut ca să sperii toți dracii!

— Atât cât trebuie să plac nevestei tale!

Un fier ars dacă ar fi fost înfipt în carnea lui Gheorghe Cobuz, nu l'ar fi usturat mai mult de cât aceste cuvinte. El sări ca o șopêrlă la gâtul lui Taban, încolăcindu-se pe corpul lui, sgârâindu'l și mușcându'l.

— Te mănânc de viu! păgânule, urlă el svârlind din gură o ureche a lui Taban ce i-o smulse cu dinții.

— A! . . . urlă Taban cu durere.

Apoi adunându-și toate forțele, apucă pe Cobuz de mijloc, îl ridică cu trei palme în sus și îl trânti pe pământ, lăsându-se cu toată greutatea corpului său formidabil peste dânsul.

— Ah! exclamă el; sunt pierdut! . . .

— Mai lăsat slut d'o nreche! . . . Cucoana Uța mă va iubi și așa! . . .

— Ticălosule! . . . strigă Gheorghe cu o voce tunătoare, făcând o ultimă sfortare spre a se scăpa, și infigând mâinele în părul tătarului îl sguduea puternic.

Taban îi trase un pumn atât de tare, că bietul Ghiorghe și pierdu cumpătul, abia mai putând ține de mâini pe tătar care l'astupase cu tot corpul, țându'l ca sub un cere de fier.

— Ajutor! Uțo, strigă el.

Uța nu răspunse, și o sudoare mormentală îi inundă fața, iar ochii ei avea o privire sinistră.

— Mor! Uțo! răeni bărbatul ei cu disperare.

Uța nici nu se mișcă, iar Taban îl pisa cu pumnii ca într'o piuliță.

— Uțo, Uțico, puinșorule, sunt pierdut ajută-mă! . . . ajută-mă. . . Dumnezeu! . . .

Ah! . . . se lamenta Gheorghe.

Uța stă nemișcată.

Taban înfipse degetele în gâtul lui Gheorghe strângându'l ca cu un clește.

— Mor, Uțo! . . . sări! . . . măi strigă el pentru ultima oară, și vocea lui avea acea horcăitură sinistră a oamenilor când mor.

— Mi-è frică! . . . îngână ea, cum va vrea Dumnezeu! . . .

Trăsnetul dacă ar fi căzut peste Gheorghe și nu l'ar fi zdrobit mai tare de cât aceste cuvinte.

Fatalitatea însă nu'l trecu în imperiul ei.

— Corbici! la mine! . . .

Căinele căzu ca o bombă în spinarea tătarului mușcându'l cu turbare, iar stăpânuul său

căpătând curajii și întrebuințarea mâinilor mai liberă, apucă cuțitul ce'l avea în brâu și 'l făcu se dispară până în prăsele în pieptul inamicului său.

Acesta urlă ca un taur, fața i se făcu ca cărbunele, ochii i-se stinse, mâinele și picioarele i se îmuiară ca bumbacul; el căzu pe pământ fără mișcare.

Gheorghe îl privi câte-va minute fără a zice un cuvânt, apoi 'și luă baltagul, iataganul și calul mortului și piecă

— Gheorghe... Gheorghe!... Strigă Uța văzându'l că se depărtează, unde mă lași?...

XII.

De când Gheorghe Cobuz a omorît pe beul Taban Husein-Bem-Burna în pădurea Isaia, aș trecut opt ani...

Clopoțele bisericeii satului unde locuea el sunau rar și monoton, cu acel accent lugubru ce vestește o fatalitate.

Preotul îmbrăcat în vesminte sacerdotale ducea la locuința eternă un corp neînsuflețit. Era Uța Cobuz.

— Dumnezeu s'o erte!.. Ziceau cu religiozitate însoțitorii acestui convoi funebru.

— Sărmana Uța! esclamă o bătrână, de când a fost împușcat Gheorghe în grădină, de cârciumarul din sat, veselia a perit dupe fața ei!.. Când am văzut'o peste două luni m'am speriat.

— Bine zici, tușă, zise o femeie, chiar a doua zi când s'a găsit greul cârciumar mort în grădină, s'aș făcut nevăzuți amendoi, mai aproape de opt săptămâni D'atunci s'a văzut cam rar, și când o vedea era tot măhuită și plângea, pînă ce iat'o!..

— Lucru ciudat, soro, în aști opt ani nu se vedea pe nicăiri, și nici la dênșii nu intra nimeni.

— Și când se puneau la masă, bărbatu-său lua pâinea, o tăca felii, felii cu un iatagan mare, rupt pe jumătate, și, cea d'ântăiu bucățică 'i-o dedea ei fără să zică nimic. Să zice că iataganul era de la tătara cu care se îndrăgostise. Săraca! mănecare mai mânca ea?... tot cu noduri.

— Plânsul a uscat'o!.. mă mir cum dea mai făcut patru copii!..

— Vai de ea! vai de ea! d'aceea tușea pînă să făcea covrig.

— Și scuipa sânge!

— El a ofticat'o!

— Dar băcții? Lixandru, Vlădilă și Dadu, nu 'i vezi?

— Ca mâine le trage și lor clopoțele.

— Tot boala măsii!

Ajungând la biserică preotul 'și îndeplini serviciul de înmormântare în plânsetele generale ale mulțimeii.

Toată lumea plângea! Toată lumea era măhuită pentru moartea sărmaneii Uța! Gheorghe însă era ca piatra. Ochiul lui avea aceeași privire ca în ziua când prieri Taban.

El își luă copii și plecă acasă.

— Mamă! mamă! se vâetau ei, ne ai lăsat! și ei se azvârliră în brațele părintelui lor, care îi strângea la piept.

— O! nu! zise Liscandru, nu! fugi, tată, ... tu ai omorît pe mama! ea era bună! tu ești rău!

Ghiorghe, acel om rece și cu caracterul de oțel, care nu era în stare să ție o greșeală, izbucni într'un hohot de plâns și suspine.

— A murit! s'a dus! . . Fiind că a murit, s'o ție, zise el, căci și Dumnezeu a ertat'o! . .

M. Nicolescu—Nucă.

ROMEO ȘI JULIETA

(DUPĂ SHAKESPEARE)

Tragedie în cinci acte, în versuri

DE

D. AL. A. MACEDONSKI

(urmare)

ACTUL AL TREILEA

O PIAȚĂ ÎN VERONA

SCENA I

BENVOLIO și MERCUȚIO

BENVOLIO

De-aici să ne retragem, te rog, amicul meu ;—
Pe stradă, Capolefi, cutreieră mereu
Din nou, — și n'ar fi bine să dăm de ei, — căci vara
Te-aprind la sânge lezne și iar pățim ocara
De ne-apucăm la ceartă.

MERCUȚIO

Tu ești ca și acei
Ce intră în tavernă și pun pe-o masă-a ei
Strălucitoarea spadă, strigând cu bună-voie :
«Dea Domnul, să n'am astăzi, de ca, nici-o nevoie !,
Ș'apoiu, pênă ce bine paharul n'aș goli
Să 'ncaieră la luptă cu cel d'ântéii venit !

BENVOLIO

Ce ? Eu să fiu un astfel de om, — pe când, din fire
Sunt pacinic și nu merit a ta năpăstuire !

MERCUȚIU

Eu te cunosc, Benvolio, măi bine de cât crezi :
Din fleacuri, — din nimica, — ades te 'nfuriez. . .
Italia, nu are alt om măi pe-o urechie
Si pare câte-o dată, c'ai fi lovit de streiche !

BENVOLIO

Mercuțio, cu astfel de vorbe măi insultă :
Si 'n fine, — ce-au a face ? . . .

MERCURIO

Așteaptă. — Printre mulți

Cu care intri 'n ceartă, de-ar fi să afli-acuma
Vre unul, să nu rabde ofensa ta sau gluma,
Aî fi de luptă gata, de-ar zice, — mai mult për
Că are 'n barbă. . .

BENVOLIO

Ensă. . .

MERCURIO

Ți-o spui în adevăr,

Intocmai ca și oul de plin, îți este capu,
Dar poți de bună seamă să zici că e dulapu
De certuri zgomotoase ce 'n el se 'nghiesuiesc ; . . .
Pe cât le dai afară, pe-atât nu se sfirșesc !
De unăzi chiar, știi bine, cu trecătorul, care
Să re'ntorcea acasă tușind destul de tare,
Că te-apucași la ceartă din faptul, c'a tușit
De-a deșteptat uu câine la soare tolănit !
Mai aduți ânc'aminte că ieri, nu mai departe,
Poliția, silită a fost de-a te desparte
Din caierul în care intraseși c'un băiat
A cărui vină toată, era că s'a 'nbrăcat
Cu haine noi 'nainte de Paște, — și în fine
Eu cred că de asemeni ții âncă minte bine
Și cearta ta cu altul ce-având pantofi noi
Purta pe dênșii funte mai vechi.. — Și vii apoi
Să 'mî faci o lecțiune de modul de purtare
Zicându-'mî că adesea lipsesc de cumpătare !
Ei ! zău mă umflă rîsul..

BENVOLIO

Eu ênsă, dac'așiu fi

Așa precum de mine îți vine a bîrî,
Jertfindu-'mî biata viață la prima nebunie
Așiu fi de mult în groapă culcat pentru vecie !

MERCURIO

Mai este âncă vreme . . .

SCENA II

TIBALD și ACEIASI

BENVOLIO

Pe legea mea, dar eu

Zăresc un Capoleti că vine 'n drumul meu !

MERCUTIO

Tu zici pe a ta lege, și eă, zic ; Pe călcăie,
Puțin de tot imi pasă să vie-orî să rămăie !

TIBALD (a parte)

A ! Iată'î !

(tare)

Salutare ! — Cu unul dintre duoi

Voiesc să schimb o vorbă !

MERCUTIO

Si două chîar, — căci, noi,
La vorbă, nu dăm dosu și nu 'l dăm nici la spadă !

TIBALD

Si tocmăi de aceia, a mea, o să vă radă
Obrazul dintr'o parte într'alta, orî și când
Mi-ați da ocaziunea.

MERCUTIO

Spre a fi și măi curînd,

Chîar astăzi poți s'o afli !

TIBALD

De sigur ; — și 'ntre tine

Si Romeò, acordul e minuat !

MERCUTIO

Drept cine

Ne ieî . . Vorbești de-acorduri !. Ia spune, — ți-am cântat
Vre-o dată în acorduri, la care ai jucat ? . .
O fi zău ! . .

(punînd mîna pe spadă)

Dar arcușul ce am, e dintre-acele

Ce zgăreie urechiă !

(trăgînd'o afară)

Ia seama l'ale tele !

BENVOLIO (voind să se pue între ei)

Ce nouă nebunie, Mercutio ! — Te crezi
Că ești într'o pădure aicea, — și nu vezi
Că sîntem într'o piață, în care, fie-cine
La voi o se privească ? . .

MERCUTIO

Atuuci, — atât măi bine ;

Să vadă, mi se pare, că ochii sunt lasați
De Dumnezeu. De-aceia, în lături !

MERCUTIO (retrăgîndu-se)

Ai s'o pați !

SCENA III

ROMEO, și ACELAȘI

TIBALD (zărind pe Romeo)

Prietene, acumă cu tine n'am ce face
Căci iată'mi omul . . .

(El interpeleză pe Romeo)

Scumpe Ròmeo, dacă 'ți place,
Poftim, căci am o vorbă să 'ți spun . . .

ROMEO

Și ce ?

TIBALD

Voiesc

Incaî de astă-dată să pot să'ți dovedesc
A mea prietenie nespūsă, fără seamă . . .
Și iată : Crezi de sigur, Ròmeo că te chiamă,
Dar eu, zie că te chiamă : Mișel !

BENVOLIO

O ! E ! E prea mult !

MERCUTIO

Pe Dumnezeu !

ROMEO

Tibaldo cu liniște te-ascult . . .
Să te iubesc, o taină adâncă imi impune
Scuzându'ți ale tele infurieri nebune !
De o cam dată, află că nu sunt un mișel ! . .
Adio !

(vrea să plece)

TIBALDO (cu ironie)

De minune, gentile băiețel,
Dar află de asemeni că vorbele acele
N'au șters de loc trecutul ultragiilor tele !
Deci, lasă-le de-o parte și trage spada !

ROMEO

Jur

Că de-orî și ce ultragiū, e cugetul meu pur ; . .
Te-asigur chiar, Tibaldo că are ca să viă
Un timp, când vei pricepe afecțiunea viă
Ce 'ți port. — Brav Capoleti, de și, să crezi, e greu,
Dar află c'al tēu nume il onorez c'al meu !

MERCUTIO

Ce-aud ? . . Până 'ntr'atâta Ròmeo să degradă ! . .

(căt're Tibald)

Ei! nobile Tibaldo, eu ênsê, port o spadă! . .
Incoace dar!

TIBALDO (ironic)

Cu ochiul îmi faci din nou! . . Ce vreî? . .

MERCUTIO

Viața ta.

TIBALDO (ironic)

Zêu! Număi atât? . .

MERCUTIO

Sau sê mi-o ieî!

TIBALDO

Sunt gata.

MERCUTIO (eî aî încrucișat apadele și sê bat)

Și eu . . . — Iată . . . (îi dă o lovitură)

TIBALDO

N'ai nemerit . . . Priimește

ROMEO

Mercuțio! . . Oprește

Te rog, și pune spada în teacă! . .

MERCUTIO

Inapoiu!

ROMEO

Benvolio, — dar vino-'mî în ajutor, că voiu

Sê 'î despărțim!

BENVOLIO (intervenind)

Oprește Mercuțio!

MERCUTIO

Ia lasă!

ROMEO

Astfêl sunt gentilomiî? . .

MERCUTIO

Astfêl, căci nu le pasă

De viață, și ca tine nu fac.

ROMEO

Opriți! — Tibald,

Mercuțio! — O! Tinerî cu sângele prea cald,
Ia spuneți-mî, de-acuma uitără'ți cele zise

De suveranul nostru? . . Uitarăți că proscrise
Sunt orî și ce dueluri? , .

BENVOLIO

Mercuțio !

ROMEO

Stați !

(El se pune între ei cu spada ; In acel moment, Tibald rănește
pe Merçuțio și fuge)

MERCUȚIO (șovăind)

Vai !

El m'a rănit și fuge !

BENVOLIO (sprijinindu'l)

Dar rana ta, încaî,
Nu poate ca să fie adâncă ! . .

MERCUȚIO

Iute, frate !

Un Doctor !

(căt're Romeo)

A ! Familii cu urî neînpăcate
Blestem asupra voastră ! — Blestem ! . .

ROMEO

Amicul meu,
Speranță ! . . — A ta rană ușoară e de sigur ! . .

MERCUȚIO

Ei ! Da ; — Nu è ca puțul de-adâncă, te asigur,
Și iar, nu este largă ca poarta unui Domn
Dar âstfel precum este, ajunge unui om !
Frigarea de-astă dată fu bună, și firește,
Că moartea face bine ospëțu de 'și gătește !
In groapă, viermî la număr s'è află mulți, și ei
Cu toți, sunt commesenii poștiți la masă ei !

(căt're Romeo)

Blestem asupra voastră afurisite case ! . .

(idem schimbând tonul)

Ròmeo, — și ce dèmon în suflet îi intrase
De te-aruncași de-o dată s'è ne despartî astfèl,
C'a fost fatal momentul, ș'a profitat de el
Mișelul ! — Lovitura mi-o dete-atuncî.

ROMEO

Amice,

La luptă am vrut capët s'è pun.

MERCUTIO

L'ai pus.

(căt're Benvolio)

De-aice

Transportă-mă mai iute în casă la vre un
Vecin! — La orî și care va fi! — Dar, iute, spun!
Mă pierd .. Mă pierd !.. — Pămîntul îmi fuge sub picioare!

(căt're Romeo)

Blestem asupra voastră, O! Case-omoritoare! ..

Prin certurile voastre eu mor! — Blestêm!

(Iese sprijinit de Benvolio)

ROMEO

Ce crudă

Ursită! — Pentru mine, a principelui rudă
Ș'al meu amic, — sërmanul Mercutio, — acum
Să vede, fără veste înpins pe-al morții drum! ..
Iar eu? .. Rămâiî cu ênsêși onoarea mea pătată
De un Tibald, — o rudă de astăzi câștigată! ..
Iubită Julieta, amoru-a triumfat,
Dar îată-mă acuma, un om afemeiat!
Tibald trăiește, — ênsê onoarea mea, — e moartă!

SCENA IV

BENVOLIO și ACELAȘIU la urmă TIBALD

BENVOLIO

Ròmeo! — O! Ròmeo! Ce ne'npăcată soartă! ..
Mercutio . . .

ROMEO

Ei bine, vorbește! ..

BENVOLIO

A murit,

Și sufletul sêu nobil la ceruri s'a suit
De timpuriu, într'ênsul hrînind disprețuirea
Pe care țî-o inspiră în lume omenirea!

ROMEO

Vai! Neagra preursire a zilei da-astăzi, — eu
Presimt că 'și va întinde pe viitorul meu
Intristătorearea umbră, în cât ó să 'ntocmească
Nenorociri cumplite ce au să mă zdrobească!

BENVOLIO (zărînd pe Tibald)

Tibald în drumul nostru să reîntoarce; — el
E furios . . .

ROMEO (cu indignare)

Trăiește, — și m'a nunit: Mișel! . .
 Mercuțio suflarea 'și a dat'o, și el încă
 Cutează să desfidă durerea mea adâncă!
 Trăiește! . . Triumfează! . . M'asiu încerca 'n zadar
 Acum, la valul urei, să pui u nou hotar! . .
 Intoarce-te la ceruri cerească cumpătare! . .
 Și tu, — Tibald, — iudată oprește, temerare,
 Iar uumele acela pe care mi l'ai dat
 Reiați'l, — căci mișelul ești tu . . .

TIBALD

Ce-ai cutezat

Să zici?

ROMEO

De-asupra noastră prin sufletu'i planează
 Mercuțio. — De lume el nu se depărtează
 Pe câtă vreme unul din noi nu 'l va urma! . .
 (trăgând spada)
 Urmează'l că te chiamă! . .

TIBALD (trăgând'o de asemenea)

Dar el te va chiama

Pe tine, — nu pe mine, căci, tu, i-ai fost în viață
 Prieten și tovarăș!

ROMEO

Să va vedea!

(Ei se bat. Tibald cade)

BENVOLIO

Spre piață

Mulțimea dă năvală. — Tibald e mort. — Ce stai? . .
 Fugi! — Dute! — De scăpare nu alt mijloc nu ai!
 De-ar fi să cazî în mâna gendarmeriei, — prințul
 Te-ar condamna la moarte. — Astfel, — nu 'ți pierde simțul! . .
 E rușinoasă fuga, dar este sănătoasă!

ROMEO

O! Eu sunt jucăria răștriștei nemiloasă!
 (se depărtează repede)

SCENA V

SAMSON, GRIGORE, PRINCIPELE cu SUITA, CAPOLETI,
 MONTECHIO și ACELAȘIU

SAMSON

În ajutor veniți-mi! . . Mercuțio s'a stins!

GRIGORE

Și unde e Tibaldo? . .

BENVOLIO (arătându'î cadavru)

Aicea zace 'ntins !

SAMSON (cu ton denunțator și convins)

L'a omorît Ròmeo ! - Asupra'î — răzbunare ! . .

CAPOLETI (înclinându-se asupra cadavrului)

Nepotul meu !

(îl strigă)

Tibaldo !

(dupe un moment)

Dar e fără suflare ! . .

Mort ! . . Mort ! . . Și asasinul îi è Ròmeo ! — Eu
Tremur de mâniă ! . .

MONTECHIO

Ròmeo? . . Fiul meu,

Omoritor? . . Si cine l'a 'npins a face crima? . .

PRINCIPELE

Da; Cine e calëul căci iată-aici victima? . .

BENVOLIO

Măria Ta ! La toate am fost de față. — Pot
A povesti 'utêmplarea . .

PRINȚUL

Atuncea. — spune tot.

BENVOLIO

Tibaldo cu al vostru consângene, într'o sfadă
Së incurcă, și ástfel, căzu subt a lui spadă
Mercuțio, — Atuncea Ròmeo, — l'a ucis
Coprins de răzbunare, — și nu mi-a fost permis
Së intervii, căci lucrul s'a petrecut în pripă . . .
Tibald căzu, — rësplata luându'și într'o clipă . . .
Măria Ta ! Acesta e 'ntregul adevër !

CAPOLETI

Măria Ta ! Nu 'l crede ! Cu Romeò, e vër ! . .
Acel ce pe Tibaldo ucise, — e dreptate
Së moară !

AMICII LUI CAPOLETI

Da : Së moară !

PRINCIPELE

Tăceți, gurî însetate

De sânge !

BENVOLIO (cătrecăci) (cătrecăci)

Nu mă faceți atât eces de zel!

MONTECHIO (cătrecăci) (cătrecăci)

E fiul meu! . . Aibă milă, Măria Ta de el!
Chiar el, nenorocirea de sigur c'o deplange! . .

CAPOLETI

Dar el, își stropi mâna cu ănsuși al meu sânge! . .
A omorât, — se moară! . .

PRINCIPELE

Pe Dumnezeu viu!

Ròmeo, pe Tibaldo, l'a omorât — o știu!
De altă parte ăse, Mercuțio, subt spadă,
De mâna lui Tibaldo ursit a fost se cadă!
Răspundeți-mă acuma, din voi, asupra cui
S'apcse-a mea dreptate spre răzbunarea lui? . .

MONTECHIO

Măria Ta! Vezi singur că fiul meu în fine
Făcu ce ănsăși legea avea se facă . . .

PRINCIPELE

Bine!

Dar tocmai pentru-aceasta, fiind-că s'a făcut
El singur, brațul legii, subt lege a căzut!
Omorătorii, n'afă la curtea mea azilul . . .
De-aceia, lui Ròmeo, îi ordonăm eczilul! . .
Să plece! . . — Si acuma, fiind-că, ne'ncetat
In certurile vostre mă vėd amestecat . . .
Fiind-că al meu sânge a curs, udând aceste,
Incremenite pietre de-atâtea ură funeste,
Voi ști de-azi înainte, se fiu ne'ndurător,
In socoteala voastră punend orice omor!
Nici lacrimi, nici scuze, nici calde rugăminte,
Nimic, — n'o se mă miște de astăzi înainte!
Iar Romeò, — se plece! . . Am zis'o, și cumva,
Do-or fi se 'l afle mâine ascuns pe undeva,
El va muri.

(cătrecăci) (cătrecăci)

Cadavrul acesta, — ridicati

Si duceți'l acasă . . .

(cătrecăci) (cătrecăci)

Iar voi, se mă urmați! . .

(sentencios)

Clemență criminală, e când din imprudență
Se 'ntinde peste crimă a Regilor clemență!

(Ies toți transportându-se și cadavrul lui Tibaldo)

FINELE TABLOULUI I

TABLOUL AL DOUIEA

SCENA VI

CHILIA FRATELUI LAURENȚIU

LAURENȚIU (venind de afară se oprește la ușa odăii în care este ascuns Romeo)

Romeo! Ieși!

(după ce Romeo a intrat în scenă)

Sărmane copil! — S'a 'ndrăgostit

De tine, o rea soartă, și mire-ai devenit

Al searbădeii logodnicii cu nume de «Răstriște!»

ROMEO

Ce noui izbiri în stare pot fi să mă mișce?...
O! Tată! Spune-mi totul. — Ce noutăți? — voiesc

Să aflu, — Suveranul ce-a hotărît? — Primesc

Ca bună hotărîrea...

LAURENȚIU

Să lupti cu suferința

De azi 'nainte câtă să ieși obicinuița,

Căci ea, o tristă soartă voiește a 'ți găti...

Ei bine, viu osânda, copile a 'ți vesti.

ROMEO

De este moartea, — vie! căci nu mă înfloară...

LAURENȚIU

Nu; Nu; a ta osândă cu mult e mai ușoară,

Și, principele nostru de tine s'a 'ndurat...

ROMEO

Atuncea dar... Mă iartă?...

LAURENȚIU

Ba nu: Te-a eczilat!

ROMEO

Eczilul?... Ce-ai zis oare? Retrageți vorba 'ndată

Si zi mai bine moartea de o mie de ori tată!

De moarte nu mi-e teamă... Dar tu ai zis: eczil!...

Retrageți vorba tată!

LAURENȚIU

Aidem! Nu fii copil!

Gândește-te că lumea e mare...

ROMEO

Și ce lume

Când lumea pentru mine stă toată într'un nume!

Afară din Verona, Neantu 'ncepe. — Eu
 Intr'ênsa mi-am pus lumea și viitorul meu !
 Si, dacă mai departe pământul se întinde,
 Apoiu, — afar' dintr'ênsa, Tartarul se coprinde !
 Si tu, — tu vii în tihnă să'mi spui : Te-a eczilat
 Căud nu mi-a dat eczilul ci viața mi-a luat !
 Ați poleit sêcurea calăi, și iată totul,
 Dar ea, e tot sêcure, și tot despot, despotul !

LAURENȚIU

Ô ! Rea și fără margini e rătăcirea ta
 Copilul meu, când lumea, voiește-a 'ți ajuta !
 La moarte, legea noastră te osânda, știți bine,
 Si principele 'ntinse iertarea peste tine,
 Schimbând grozava vorbă de moarte, în eczil,
 Si 'n loc de mulțumire blestemă... — Ești un copil !

ROMEO

Dar nu este-o iertare ci este-o barbarie
 Acea sentință care, îmi lasă viața mie !
 De ceruri, îmi vei spune... dar știu ce ai să zici... —
 Aici mi-e Julieta și cerul meu aici !
 Si ce ?... Tu vii a 'mă spune, nemilostiv părinte,
 Că va putea s'o vadă de astăzi înaintea
 Orî-cine, orî și unde, orî-când și orî și cât,
 Afară de Ròmeo, și viu și omorît !
 Si ce ?... Pênă chiar musca de toți disprețuită
 Va fi de cât Ròmeo cu mult mai fericită !
 Pe fața ei rozalbă, ea singură de-acum
 Să va 'nbăta în voie de-al buzelor parfum !
 Si eă ?... Voi fi departe... Departe ?... — Spune-mi oare
 De nu este eczilul o vorbă-omoritoare ?
 Si n'ai oare la tine acuma vr'un pumnal,
 Sau vr'un venin, să curme destinul meu fatal ?
 Si nu puteai tu oare, ființă ne 'ndurată,
 Să stingi cu altă vorbă o viață blestemată ?...
 Tu vii să 'mă spui : «Eczilul !», și mă lovești, și cad
 Subt vorba ce se urlă de toți damnații 'n Iad !
 Dar cum ai avut oare puterea, — tu ce 'n lume
 Te zici al meu prieten, — să vii subt acest nume,
 In inimă, c'o vorbă să mă străpungă astfel ?

LAURENȚIU

Te jur, te jur Ròmeo, ascultă-mă nițel.

ROMEO

O ! Nu ; tu ai de sigur să 'mă pomenești eczilul
 Din nou !

LAURENȚIU

Dar 'ți sunt tată, și tu, îmi ești copilul,
 Căci toți nenorociții îmi sunt copii, și sunt
 La toți de o potrivă un păriutesc cuvânt!
 Voiă dar, să 'ți dau putere să lupți cu a ta soartă
 Făcând filosofia să 'ți fie 'n veci consoartă! . .
 Ascultă, prin urmare, de graiul sfânt al senu
 Si ea, în tot d'anna, va fi balsămul tău!

ROMEO

A! Nu 'mă vorbi zadarnic de-a ta filosofie! . .
 O altă Julietă putea-va să 'mă dea mie? . .
 Sau, fi-va ea în stare, de-așiū vrea ca s'o invoc,
 Orașul ce-o conține să 'l mute de pe loc? . .
 Incaî, putea-va oare, sentința ce m'apasă
 S'o schimbe? . .

LAURENȚIU

Dar . . .

ROMEO

Atuncea, de ea nimic nu 'mă pasă! ..

LAURENȚIU

Ei! da! Acum ved bine că orî-ce-amorezați
 Sunt surzi, pe lîngă faptul că sunt la ochi legați!

ROMEO

O știū; Iuțelepciunea e mult mai guralivă
 Ca Dragostea, — dar dînsa, è oarbă de-opotrivă!

LAURENȚIU

Vream ênsē . . .

ROMEO

Nu; Ajunge! . . Tu poți să mă desmiuți,
 Dar nu 'mă vorbi zadarnic de-un lucru ce nu simți!
 De-ai fi ca mine tîner, și de-ai iubit în fine
 O nouă Julietă ai ști ce este 'n mine! . .
 În corpul tău, de-ar curge acelașiū sânge cald,
 Ș'ai fi omoritorul vre unui nou Tibald,
 Atuncea, — ênsē numai atunci, — mi-ai putea spune,
 Că tu rîspici cu mintea cumplitele furtune
 Ce 'n pieptu-mi să rîdică; — ș'atuncea 'n adevăr
 Că tu, tot ca și mine, ți-ai rupe 'ntregul pîr,
 Si 'ncins de disperare, cu plîns stropiud pămîntul,
 Cu corpul tău într'ênsul, ți-ai măsura mormîntul
 Ca mine-acum.

(El să aruncă jos pe scândurî; în acel moment să aude
 bătîndu-se în ușă.)

LAURENȚIU

In ușa n'auzi că s'a bătut? . .
Ascunde-te Romeo, că 'ntr'altfel ești pierdut!

ROMEO

Ei! Intre orî și cine, eu nu mă voiî ascunde . . .
Afară numai dacă, din plânsul meu, ce 'n unde
Vărsaiū, — nu s'ar produce în jurul meu, un nor,
Ca, singur să m'ascundă de ochii tuturilor!
(să aude bătînd din nou)

LAURENȚIU

Ròmeo! Dar aibi milă de tine!
(Privind către ușa)
Cine bate?

(către Romeo)

Porunce să te prinză de principe sunt date! . .
(arătîndu'î ușa din stînga)
Rîdică-te mai iute și fugi pe-aici . . . — Orî-cum
Să mori așa de tînăr ar fi grozav!
(Privind către ușa din față)

Acum!

Da! Ja! deschid îndată; . . Așteaptă . . Dar, de unde
Viî! oare? Si ce cauți? Si cine ești? . . Rîspunde!

SCENA VII

DOICA și ACEIAȘI

DOICA (de afară)

Din partea Julietei eu sunt trimeasă-aici!

LAURENȚIU (deschizînd)

Așa? Atuncea intră. . . Ce faci și ce mai zici? . .

DOICA (intrînd)

Si ce să fac părinte, și ce să mai zic âncă? . .
Sîrmana mea stăpînă, nu bea nici nu mîndîncă . . .
Dar unde este oare Ròmeo, soful ei? . .

LAURENȚIU

Aici e bietul tînăr! . . Să fie unde vreî? . .
Priveste'l . . . Ia te uîță . . . El stă întins cu jale
Pe scînduri, și să scaldă în lacrîmile sale!

DOICA (privindu'l)

Intocmai ca și dînsa!

LAURENȚIU

Nenorocit amor,
Ogorul tău la lacrimi e vecinic roditor !

DOICA

Da ; dânsa de asemeni pe jos întinsă jace,
Si plânge, și iar plânge, și plânsu nu 'i mai tace !
Ea 'mî zise êusê : «Pleacă !, Plecaiû sê mē supuiû !

(Către Romeo)

In numele'î acuma : Rîdică-te îți spui !
Sê plângă o muiere, dar tu, fii om ! — Durerea
Doboară și răpește junetea și puterea ! ..
M'anzî Romeo ! ..

ROMEO

Doică !

DOICA

Gândește-te, — sêrman
Copil, — că moartea este al tutulor liman !

ROMEO

Oh ! .. Tu de Julieta vorbeși pe cât îmi pare, ..
Rêspunde-mî : Ce mai face ? .. Ce zice ? .. Si 'n ce stare
Sê află ? — Spune-mî oare, — de când eu mi-am stropit
O mâuă criminală c'un sânge înrudit
De nobilul ei sânge, — calêu nu mē numește ? ..
Mê mai iubește oare, sau poate mē urește ? ..
Își mai aduce-aminte de-amorul mēu — de-al ei ?

DOICA

Ea plânge și tot plânge și lacrêmile ei
In douê lungî pîraie pe scândure jos pică...
Aci s'avêrle 'n patu 'î, ș'acilea sê rîdică !...
Tibald cu jale strigă ș'apòiu. «Ròmeo,» — dar
Din nou își pierde simțul și nu mai plânge, iar
In patul ei să lasă din nou atunci sê cadă !

ROMEO

O ! Da ! Este-al meu nume ce-o taie ca o spadă,
Ca spada blestemată, subt care, doborît
Fu vêrul sêu Tibaldo de-o ceartă omorît
O ! Da ! Este-al mēu nume ce-o taie ca o spadă !..

DOICA

Si 'n patul ei sê lasă din nou atunci sê cadă !
Din nou își pierde simțul, și...

LAURENȚIU

Tacî !

ROMEO

Neapărat.

O ! Da ! Este-al meu nume, un nume blestemat !...
 Dar spune-mi oare tată, în care parte-anume
 A corpului meu șubred s'ascunde acest nume,
 Să 'i sparg locașu jalnic, — să 'l scot afar din el.
 De veci !... Să nu mai fie !...
 (El vrea să se străpungă cu pumnalul)

LAURENȚIU (oprindu'i mâna)

Reține-acest oțel !

Ești oare om ?.. De sigur te-arăți de pe vedere
 A fi bărbat, dar plânsul te dă drept o muiere !
 Si ce 'nsemneză faptul pe care vreai să 'l faci ?...
 În furia 'ți nebună, cu viața nu te 'mpaci !..
 Ucis'ai pe Tibaldo, ș'acum voiești pe tine
 Să te ucizi ? — Dar spune-mi gânditu-te-ai tu bine
 Ce vreai să faci ? — Consoarta 'ți trăiește, și voiești
 C'o singură lovire viața să'i răpești !
 Ce ?.. Tu ai de soție un ânger de femeie
 Si vrei să mori ? — Răspunde-mi, s'a stins ori-ce schinteie
 De dreaptă judecată în tine ? — Mă 'nflori !...
 Când legea chiar te cruță tu vrei să te omori !
 A ! viuo'ți în simțire, și singur te gândește
 Că cel plecat spre rele, cu bine nu sfirșește !

DOICA

Ce mari și sfinte vorbe revarsă gura ta :
 O vecinicie 'ntreagă ca să le-aud așii sta !
 (Către Romeo)
 Astfel, — eu pot a'i spune că ai să vii, — căci? iată.
 Ea, fără dar și poate, te-așteaptă biata fată !

ROMEO

Da ! Spune'i Julietei a să găti curând
 Să 'mă facă-orice muștrare va fi să 'i vie 'n gând.

DOICA (dându'i un inel)

Atunci, — poftim ; primește acest inel, pe care
 Mi 'l dete-a ți 'l aduce... și... iute... căci îmi pare
 Că să 'nnoptează... — Vino .. Nu 'ntârzia !...
 (iese)

ROMEO

Da ; -- viu !

(privind inelul)

O ! Dar ce vii din parte'i, din mort tu mă faci viu !
 (iese)

FINELE TABLOULUI AL II-LEA

TABLOUL AL TREILEA

CAMERA JULIETEI

SCENA VIII

ROMEO, JULIETA, la urmă, DOICA

JULIETA (răzămându-se de fereastră)

Si deci, — vrei a te duce ?.. Dar ziua e departe !...
 Ascultă ce accente privighietoarea 'nparte !
 O ! Nu e ciocârlia de care îmi vorbiși
 Ci e privighietoarea ce 'n frunze auziși !
 Ea cântă toată noaptea și bea din flori răcoarea,
 O ! Crede-mă Ròmeo, era privighietoarea !

ROMEO

Nu ; Scumpă Julieto, te 'nșeli... am auzit
 Prea bine acel cântec în noapte prelungit !
 Privighietoarea tace în frunze-aromitoare ;
 E glas de ciocârlie a zili-anunțătoare !...
 În neguri se retrage al nopței tainic duh !...
 E glas de ciocârlie pierdută în văzduh !...
 Privește-acele raze pe cer împrăștiate !..
 În ele, Orientul cu dome înstelate
 Să 'nbracă cu încetul, și norii cei subțiri
 Îi coase în viorele și 'n roșii trandafiri !
 Privește-acele raze !... Sunt razele-aurii
 Ținzind din adâncime să poleiască nori !...
 Privește !.. Ale nopții făclii se sting și pier
 În pulbera de aur întinsă peste cer,
 Si zorile rizânde, din pulbera de astre,
 Coboară să se joace pe dealurile-albastre !...
 La drum m'așteaptă jalea, ș'aceia, este-amor...
 Să plec, eu trebuiește, sau să rămâi să mor !

JULIETA

Dar nu ;... pênă la ziua măi este — o lungă oră,
 Ș'acea lumină este vre-o nouă meteoră
 Ce trece arzătoare, prin spațiu căzând,
 Să 'ți lumineze calea, spre Mantova plecând !
 Rămâi încă o clipă, și spune-mi încă mie
 Amorul tău !

ROMEO

Ei bine, pe voia ta să fie !...
 Surprinză-mă aicea, fiind-că tu mi-o ceri
 Si mărtea nu'mi va face nici teamă, nici dureri !
 Voiți zice dar cu tine c'acea lumină vie
 Nu naște dintr'a zili zimbire argintie..

Voiu zice cum-că ziua, voind a zăbovi,
 Accentul care merge de cer a se lovi,
 Nu 'l scoate ciocârlia semeață 'n tot d'auna..
 Era privighietoarea și 'n cer s'ascunde luna !

JULIETA

E ziua !... Ziua !. Pleacă ! — Dar pleacă !... Si ce stai !..
 E vocea ciocârliei ce 'ți țipă ! «Vreme n'ai !»
 Si cum de au zis unii, că este a ei voce
 Plăcută, pe când este stridentă și feroce,
 Căci ea, ne despărțește rîzînd de ori-ce rugî ?..
 Rîmeo, dar din brațe-mi răpește-te și fugi !..
 Scăparea ta e 'n fugă... Alături, aud șoapte..
 Afară crește ziua..

ROMEO

Si 'n noi se face noapte !

DOICA (întînd)

De grabă...

JULIETA

Ce e Doică ? ..

DOICA

Zorește'!... N'astepta,
 Căci are ca să vie aicea muma ta !

JULIETA (deschizînd fereastra)

Atunci fereastră crudă, deschide-te și lasă
 Toront să intre ziua și viața mea să iasă !

ROMEO

O sîrutare încă, și plec !

JULIETA

Amorul meu,
 Gîndește-te la mine, gîndește-te meru ;
 Si nu uita de știre să 'mi dai, căci fie-care
 Secundă, o se 'mi pară ca secolul de mare !

ROMEO

Fii sigură .. Pe tine în inimă te port,
 Si tu 'mi vei ști de soartă afar' de n'așîu fi mort
 Si îngropat..

JULIETA

Atuncea, la revedere, — pleacă !...—
 Crezi tu că vreme multă la mijloc o se treacă ?..

ROMEO

Nu ! Cred că revederea va fi peste curînd

Și sper că o să vie o zi frumoasă, — când
Durerile de astăzi vor fi de noi uitate
Și vom vorbi de ele cu frunți înseninate !

JULIETA

Și am cu toate-aceste o presimțire rea . . .
Romeo, tu ești palid !

ROMEO

Și tu, iubita mea ! . .
Durerea despărțirii ce soarbe-al nostru sânge,
Răpindu-ne puterea, pe-obraz ni sã rãsrânge . . .
Acum, — o sãrutare, și cea din urmă !

JULIETA

Cât

De tristă ți-este vorba și semnul de urit !
Nu zice cea din urmă, precum ai zis, și mie
Nu'mi cere numai una, Rõmeo, ci o mie ! . .
(zmulgându-se din brațele lui)

Adio !

ROMEO (din pragul ușei)

Julieto !

JULIETA

Sã duce !

(Dupã ce a plecat)

Și de sus,

Ceva pare cã 'mi spune cã el de veci s'a dus !

FINELE ACTULUI AL III-lea

ACTUL AL IV-lea

CAMERA JULIETEI

SCENA I

DONA CAPOLETI și JULIETA

DONA CAPOLETI (intrã și vëzënd pe Julieta cã plãnge, sã a-
proprie de masa la care șade)

Ei bine Julieto, și cum te afli 'n fine ?

JULIETA

Zadarnic m'așiu ascunde, eũ nu prea mã simt bine !

DONA CAPOLETI

Tu plãngi fãrã 'ndoialã pe vërul tãu Tibald ; . .
Dar șirul tãu de lacrimi, de ar fi ori-cãt de cald
Nu are ca sã poatã țerina'i s'o 'ncãlzeascã

Și dându'î viață nouă, din nou s'o 'nsufletească !
Mângâie-te . . sau uită . . . — Conține-te încăi . . .
Ecscesul de durere e nebunie . . .

JULIETA

Văi !

O ! Nu ; pe a sa moarte voiesc să plâng amarnic . . .

DONA CAPOLETI

Tu poți să plângi de sigur, dar ai să plângi zadarnic
Căci morții nu se scoală . . .

JULIETA

Eu ênsă, ne'ncetat,
Voiu fi adânc pătrunsă de-un dor ne-mângâiat !
Durerea mea e mare . . .

DONA CAPOLETI

Și ea să măi mărește
Fiind-că sceleratu ce l'a ucis trăiește !

JULIETA

De cine vorbești oare ? . .

DONA-CAPOLETI

De cine ? . . De-un mișel . . .
Stii bine . . . De Ròmeo !

JULIETA

Ròmeo ? . . — Intre el
Si mizerabilă, mamă, e osebite multă . . .
Il iert, și fie ceru să 'l ierte de m'ascultă . . .
Și, dacă este vorba să 'ți spui măi lămurit,
Din cauza lui sufăr ! . .

DONA-CAPOLETI

Fiind-că n' murit,
Da ; da ; te 'nțeleg bine . . .

JULIETA

O zică . . .

DONA CAPOLETI

Și măi zic încă
De tatăl tău, că 'ți poartă o dragoste adâncă . . .
O zi de fericire, astfel, ți-a pregătit,
Copila mea !

JULIETA

Și care ? . .

DONA CAPOLETI

O zi apropiată . . .

Chiar Joi, nu mai departe, de nuntă înbrăcată,
 Biserica Sân-Pietru, te va vedea intrând,
 La brațul tău c'un tînăr, bogat, frumos și blând !
 Ce zici despre Paride ? . . De el fiind iubită,
 Așa că te va face consoartă fericită ? . .

JULIETA

O ! Jur că nici-o dată, de vreți a mă jertfi,
 Consoartă fericită cu dînsul nu voi fi ! . .
 Rămăi înmărmurită de-atîta îngrijire
 Ce vrea ca să mă facă să intru 'n însoțire
 Cu unul dintre oameni ce timpul n'a avut
 Nici chiar de a să face să 'mă fie cunoscut ; . .
 Te rog, — Oh ! Spune 'i mamă, — de mine avînd milă,
 Cu măritișul tata să uu 'mă mai facă silă,
 Sau, dacă n'o vrea, seama să ție de plînsorî,
 Atuncea, pe Rômeo să 'mă dea de miî de orî,
 Și tu, cunoști prea bine, ce ură 'i port !

DONA CAPOLETI

Firește . . .

Dar tatăl tău aicea îmi pare că sosește . . .
 Poți singură, aceasta să 'i spuî . . .

JULIETA

Nu îndrăznesc !

SCENA II

CAPOLETI DOICA și ACEIAȘI

CAPOLETI

Și ce ? Scăldată 'n lacrimi, ș'acuma te gădesc ? . .
 Din mica ta persoană, tu faci tot de o dată
 O mare, o furtună, ș'o navă zbuciumată ;
 Căci ochii tăi, de lacrimi făcînd atîta lucș,
 S'aseamăn'cu o mare cu flucș și cu re-flucș !
 Iar corpul tău, e nava ce 'n unda lor amară
 În luptă cu furtuna stă gata ca să piară,
 Așa că naufragiu va face negreșit
 De nu 'i va fi propice un cer mai liniștit ! . .
 (căt're Dona Capoleti)
 Eî bine dar ! Consoartă i-ai spus a mea voință ? . .

DONA CAPOLETI

Da ; ênsă o respinge cu multă stăruință !

CAPOLETI

Ce? Nu ne mulțumește de grija ce 'i purtăm,
 Și nu e fericită de faptul că 'i aflăm
 Un gentilom ce astăzi o cere de consoartă . . .

JULIETA

Nu ; tată ; nu visasem această nouă soartă . . .
 La orî și ce dorințe aveți, mă învoiesc
 Dar nu și la un lucru pe care îl uresc!
 Cu toate-aceste ênsă, cu multă mulțumire
 Vă sunt îndatorată de-a voastră îngrijire !

CAPOLETI

Cum ? . . Cum ? . . Imi pui enigme ce nu sê prea desleg..
 Ce logică e-aceasta ? . . De loc n'o înțeleg ; . .
 «Mă învoiesc la toate «imî zici pe de o parte,
 «Și grijile-mî s'arată că n'ar fi fost deșarte ;
 Pe de-altă parte ênsă, mai pui : la «mă 'nvoiesc,»
 Pe «nu și la un lucru pe care îl uresc !,
 Apoiu mai zici la urmă că tu «cu mulțumire
 «Ne ești îndatorată de-a noastră îngrijire,» . . .
 Păstrează'ți îngrijirea pe seama ta, și vezi
 Sê te gătești de nuntă precum mai bine crezi !
 Veî fi a lui Paride, de voia ta, copilă,
 Sau dacă nu de voie, veî fi a lui în silă !

JULIETA (voind sê 'i ia mâna)

O ! Tată ! .

CAPOLETI

Și ce tată ? . . Nerușinat'o ! Piei ! . .

DONA CAPOLETI

Dar vino'ți în simțire . . . Ia seama la ce vreî
 Sê faci ! . .

CAPOLETI

Vorbești la vreme, căci vreî pe cât sê pare
 Sê dai o nouă probă de bună educare !

JULIETA

O ! Tată ! Te rog ênsă . . . Aibî milă . . . Nu fiî crud ..
 Ascultă-mê o clipă . . .

CAPOLETI

Nimic nu voiî s'aud ! . .
 Nimic ! . . Și de aceia, ți-o spuiî âncă o dată, . .
 Orî tu veî fi mireasă, orî eu, nu 'ți voiî fi tată ! . .
 Sê nu 'mî răspunzi nimica .. Sê tacî... Sê nu 'mî vorbești,

Și 'n față ca acuma să nu mă mă privești!
 Ia seama! . . . Cu privirea voiești a mă desfide
 Dar furia în pșteptu-'mă în veci, n'o pot închide!
 A! Spune-mă, zău, consoartă, de nu ne amăgeam
 Amaric, — când la ceruri într'una ne plăngeam
 De faptul că, un singur copil ne dete nouă,
 Dar iată, cum-că unul, acuma e cât nouă!
 'Napoiu de-aci sfruntat'o!

(o îmbrăncește cu furie în cât ea aproape că și cade jos)

DOICA

Văi, Domnule, ce faci? . . .
 Sărmana! . . . Nu ai milă de ea! . . .

CAPOLETI

Mă rog, să tacă,
 Sau mergi să dai povețe la cei cu care, ție,
 Îți place încuscrită să teafli 'n cumetrie!

DOICA

Dar eu n'am dat povețe, și din potrivă, — eu
 Vream . . .

CAPOLETI

Vreai moștenitoare să 'i fii lui Dumnezeu
 Pe toată 'npărăția ce are 'n stăpânire,
 O știi de mult!

DOICA

De vorbă n'am parte, zău!

CAPOLETI

Din fire
 Văd bine că ai gândul ca să mă scoți acum . . .
 Cumetre îndestule te-așteaptă ênsă 'n drum . . .
 Cu dênsele la ceartă, apucă-te, cicală,
 Sau nu mă scapi de mine și marea nu t: spală!
 Păi repede din ochi-mă! Păi!

DONA CAPOLETI

Fii măi răbdător!

CAPOLETI

Pe legea mea! De cîudă îmi vine ca să mor! . . .
 Și ce? . . . Și zi și noaptea, și chiar în zori de ziuă,
 Bătui pe cât se vede zadarnic apa 'n piuă,
 De același cuget vecinic urmat și chinuit,
 Căci astăzi când îi află un soț neprețuit,
 Un gentilom de viță cu 'naltă înrudire,
 Bogat, frumos și ténér, și plin de 'nsufletire,

Ea vine ca să 'mă spuie cu glas miorlăitor :
 «Copilă fiind încă de măritiş n'am zor !»
 Auzi ! Auzi ! Copilă ! . . Ți-oîu arăta eu ție,
 Sau tu, de bună-voie, consimți la cununie,
 Sau de-astăzi innainte, îți dau al meu cuvânt,
 Că eu te las în pace, dar tată nu 'ți mai sunt !
 Da ! Da ! Să bagî de seamă la ce-ai de gând a face . .
 Îți dau o zi deplină să judeci lucru 'n pace ! . .
 Ești liberă stăpână ori-ce să hotărăști,
 Dar pâinea ta, pe poduri, atuncea, să cerșești !

(iese)

JULIETA

Deci, — nu e nici o milă în cerul ce pătrunde
 Prăpastia în care durerea mea s'ascunde?...
 Dar tu, iubită mamă, — și tu vei fi ca el?...
 Și tu mă vei respinge c'o inimă de-oțel?...
 O ! Iată-mă 'n genuchie !.. — Aibi milă, și amână
 Proiectul cel de nuntă încaî c'o săptămână,
 Sau dacă nu, — gătește al nunții mele pat
 Pe groapa 'n care zace Tibaldo îngropat !

DONA CAPOLETI

Să nu'mi vorbești zadarnic. Iubirea mea nespusă
 Apune, — când o fată îmi este nesupusă !
 Ești liberă a face ori-ce, — dar pe cuvânt
 Mă jur, de-azi înainte că mamă nu'ți mai sunt !
 Acuma, — Doică, — vino, — urmează-mă ; — În pace
 Rămâie să 'și dea seama de ce-are 'n gând a face !

DOICA (plângând)

O ! biata mea fătuică !.. Ce viață și ce chin !

DONA CAPOLETI

Aidem ! — Îi voi trimite pe Laurențiu ! — Vin !

SCENA III

JULIETA la urmă LAURENȚIU

Ce?... Mamă ca și tată cu inimă 'npietrită
 Răspund l'a mea durere... și eu, sunt părăsită
 De toți !.. De toți !.. — și nimeni nu s'affă ca să 'mă dea
 Poveți sau mângâiere !.. — Vai !.. Vai !.. inima mea,
 Tu care de Ròmeo te affi plină încă
 Afundă-te 'ntr'a morții prăpastie adâncă !..
 Vai ! Vai ! Și pe când cerul astfel m'a urgisit,
 Părinte Laurențiu și tu m'ai părăsit !..

LAURENȚIU (din pragul ușei),
Sărmana mea copilă!

JULIETA (cu un strigăt de bucurie)
O ! Tată ! — Provedința
Aicea te trimite ! Privește-mă suferința !

LAURENȚIU
Copilă, a ta mumă a vrut să ne 'ntêlnim . . .

JULIETA
Inchide acea ușă și vin să ne jelim,
Căci nu mai e speranță în lume pentru mine !

LAURENȚIU
Cunosc a ta durere îtuocmai ca și tine
Și soarta ce te-așteaptă, atât mă 'ncremeni, —
Consoarta lui Paride fiind a deveni
Chiar mâine, — că zadarnic mă 'ncerc prin cugetare,
In taină să descopăr mijloace de-amânare !

JULIETA
Atunci, cu 'nțelepciunea de simți că nu mai poți
Din astă 'nprejurare cumplită să mă scoți,
Să 'nving a mea ursită, pumnalul îmi ajunge !

LAURENȚIU
Pumnalul ?...

JULIETA (scoțând un stilet)
Da ; cu dânsul voiș ști a mă străpunge
Părinte, — cu Rômeo, tu singur m'ai legat
Și Dumnezeu din ceruri ne-a bine cuvântat !
Ai zis că n'afi mijloc în cugetele tale,
Dar te-amăgești de sigur, căci tot mai este-o cale,
O cale care duce departe subț pământ,...
Eu ênsă-a lui Rômeo, am fost, rămâi și sunt !
(vrea să se lovească cu stiletul)

LAURENȚIU
Oprește-te copilă, căci iată că răsare
In mințea-mi zdruncinată o sfântă inspiraare...
O rază de speranță, de nu mă 'nșel, zăresc,
Dar mijlocul e'aspru și n'o tăgăduiesc !
Mi-ai spus că mult mai bine preferi ca să fii moartă,
De cât, trăind, Paride, să te-aibă de consoartă,
Atuncea dar, de moarte de nu te înfioră,
Am dovedit mijlocul să scapi și să nu mori!

JULIETA

La orî și care lucru voiî ști a mă supune
 Dar numai de Paride, niuica nu'mi măi spune,
 Și dacã este vorba sã scap, — orî-ce cruzimî
 Descoperere grabnic, urzește-le, și zi-mî :
 Aruncã-te din turnul ce 'n aier predominã
 Și eu m'asvîrl îndatã cu inima seninã ;
 Ia șerpî și lungî balaurî și fãr'ai numera,
 Aruncã'î într'o baie, și 'ntr'ênsa voiî intra ;
 Condu-mã 'n cimitiruri în ore fioroase
 Și lasã-mã închisã subt craniuri și oase ;
 Sau chiar, deschide-o groapã sãpatã de curênd,
 Și spune-mî înauntru sã intru surizênd,
 Și, gol lãsând cadavrul, — din albul sêu lînțolîu
 Sã 'mî fac atuncî o haînuã de groazã și de dolîu !
 Dã-mî, tatã, orî-ce ordin, dar fã-mã sã rêmân
 Consoarta lui Ròmeo !

LAURENȚIU

Atuncî în al tãu sîn

Inchide'ți suferința sã stea înnãbușitã,
 In cât, sã te reafle pãrinții, fericitã !
 Prefã-te, rîzi, vorbește, spunênd cã te cãiești
 Și vreî de bunã-voie la tot sã te 'nvoiești ;
 De sigur, a mea faptã cã poartã rea poriclã
 Dar ea 'ți va fi scãparea... — Primește-aceastã sticlã !

(îi aratã un flacon)

Iar, singurã, la noapte, — urcãndu-te în pat,
 Golește-o vitejește și rãul e 'ndreptat ;
 Ânteiũ, te va coprinde un frig ș'o ametealã,
 Dar tu, cãzênd la urmã în stare de-amorțealã
 In ceruri te vei crede, și moartã vei pãrea,
 Și, douã nopți de-a rëndul astfêl vei rêmãnea ;
 Pãrinții tãi, în lacrãmî, pe pïept punêndu-ți cruce,
 In jalnicã paradã la groapã te vor duce...
 Atuncî vei fi depusã subt bolțile semetî
 In care zac, de veacuri, strãmoșii tãi mãreți ;
 Ròmeo, despre toate va fi vestit la vreme,
 Și va veni, din moarte, cu vocea'î sã te chieme,
 Așa cã voi, la urmã, în Mantova mutați,
 Uitãnd o 'ntreagã lume, de ea, veți fi uitați !
 Acesta e mijlòcul ce poate sã te scape
 De-o nuntã rușinoasã și groapa sã nu'ți sãpe !

JULIETA

Dar dã-mi-o mãi de grabã, cã nu mă înfior...
 Privește-mã... Nu trêmur !..

LAURENȚIU (cu admirare)

Frumos și nobil sbor !
Răspunde-mi ănsă mie, avântul când va trece
Nu are să te 'nghîțețe a spaîmei mână rece ?...

JULIETA

Nu ; Nu !

LAURENȚIU (dându'î flaconul)

Atuncea, — iată, — și, fie să te-ajute,
Acel ce știe totul din locuri ne-știute !
Dar trebuie, copilă, aici să nu mai staî ;...
De veste lui Rðmeo, la Mantova să 'î daî
Alerg. . .

JULIETA

Sunt hotărîtă, și, poți să plecî în pace..
Scăparea mi-este 'n mână și ori-ce frică, tace !
Adio bun părinte !

LAURENȚIU (îmbrățișând'o)

Te bine-cuvintez !

JULIETA

Cu mine va fi Domnul, căci bun și drept, îl crez !
Amorul ce mă 'npinge să scap de-a fi victimă
Nu poate ca să fie în fața lui o crimă !
S'aude ănsă zgomot... Pe tata îl zăresc,
Iar mama și Paride, vorbind, îl însoțesc...
Sunt ei. . Adio tată ! —

(Arătând spre dreapta)

E soarta mea ce vine !

(Laurențiu iese prin față)

SCENA IV

CAPOLETI, DONA CAPOLETI, DOICA, PARIDE și JULIETA

DONA CAPOLETI (uitându-se la Julieta să adresează către Capoleti urmându-și un dialog început)

Ți-am spus'o, Capoleti, și nu credeaî !...

DOICA (către Julieta)

Eî bine,

Te-ai spovedit fătuiço ?...

(către Capoleti și Dona Capoleti)

Priviți-o puțințel...

Cu zîmbetul pe față o regăsim...

CAPOLETI (cătore Julieta)

Astfêl, --

Ai obținut să vede iertarea c'o zimbire?...
Dar demnă te-afli oare de sfânta 'npărtășire?..

JULIETA

O pot lua : Mi-a spus'o, și m'a iertat, căci eă
Cu totul împăcată mă simt cu Dumnezeu !...
El m'a muștrat, fii sigur, de-a mea ne ascultare, ..
Dar eu, te jur O ! Tată s'ă m'ă dai ș'a ta iertare !

(eczeutând)

Din mine poți a face oră-cè pe viitor,
Căci iată-mă 'n genuchie iertarea s'ă țî implor !

CAPOLETI (ridicând'o)

Ai auzit'o singur Paride !... Ea primește !...

PARIDE

Iubită Julietă !

JULIETA (cătore Paride)

Și tot ce 'ngăduiește

O dragoste curată v'ă dau voioasă, — dar
V'ă rog ca să nu'mă cereți măi mult p'ên'la altar !...

CAPOLETI

Fii liniștită !... → Vino la pieptul meă !

(strângend'o în brațe ; cu ecspanziune)

E mila

Cerească peste mine !... — Mi-am reafiat copila !...
De sigur, sfântul puznic e om cu fapte rare...
Orașu 'i datorește atâtea lucruri mari !..
El merită pe piață să aibă o statuie
Și s'ar cădea, în mijloc, de aur să i-o puie !

(cătore Doica)

La lucru ! Ce stai Doică și nu te îngrijești
Gătelile de nuntă să mergi să 'i pregătești?..
Mă duc acum ! Și măine, — la nuntă !

DONA CAPOLETI

Dar, așteaptă :

Crezi oare că grăbirea e faptă înțeleaptă?..
Nimica nu e gata...

CAPOLETI

Te rog nu mă 'ndirji...

De oră și care lucruri mă duc a mă 'ngriji...
Rămăi cu Julieta aicea... — Despre mine
La noapte nu 'nchid ochii și tot va merge bine !

(cătore Paride)

Paride, prin repaos, aîdèm sê te transformî
 Și vezi sê dormî la noapte cã mâine n'ai sê dormî!
 (Iese la braț cu Paride)

DOICA (cătore Julieta)

S'a dus . . .

JULIETA

Și te veî duce cu mama de o dată,
 În liniște deplină voinđ a fi lăsată
 Priu cugete și suflet la cer a mē 'ndrepta!
 Căci numai rugăciunea îmi poate ajuta!

DONA CAPOLETI

Ce lucruri la urechîe vê povestiți!.. — Imî pare
 Că 'n lăzi avem destule danteli și stofe rare . . .
 De vê lipsește însă ceva . . .

JULIETA

Nu, nici de cum.

Cu Doica despre, toate la cale-am pus acum,
 Și poate 'n bună pace sê meargă sê 'ți ajute
 La ori-ce pregătire . . .

DONA CAPOLETI

Atuncea mē duc . . .

JULIETA (cătore Doică)

Dute

Și tu cu mama, Doică . . .

DONA CAPOLETI

Dar vin sê te sêrut

Și fie'ți viitorul de fericiri cusut!

(o sêrută)

Pe mâine!.. Mâine soare va fi după furtună...
 Ești ênsê ostenită . . . te las, și noapte bună!
 (Iese cu doica)

JULIETA singură; e noapte)

Adio, zi măi bine! Adio, maîca mea,
 Căci cine știe unde și când ne-om măi vedea!..
 O! Iată-mē acuma în voia soartei mele:
 Sunt singură . . . și tremur în frigurile-mî grele!..
 Imî trebuie putere, speranță și curagiū . . .

(arătând sticla)

Aicea e scăparea, și 'n viață é ultragiū!..
 Dar, Mamă!.. — Mi-este frică!.. Sau nu!.. — Nenorocită
 Ce sunt, imî este mintea cu totul rătăcită!

Aidem! . . — Am două prieteni cu sufletul înalt . . .

(arătând sticla)

Trădându-mă acesta, —

(scotând pumnalul din sîn)

Maî am pe-această-l-alt!

(depune pumnalul pe o mescioară lângă pat)

Dar cine'mî poate spune că puznicul, să scape,
N'a pus otravă 'n sticlă mormântul ca să 'mî sape,
Căci el, prin consfințirea ce-a dat l'al meu amor,
Făcutu-s'a de densusul a fi răspunzător? . .
O! Nu! Eu sunt nebună, și 'n trista-mî rătăcire,
Răspund prin bănuială la sfânta lui iubire! . .
Departe de la mine asemenea gând rău . . .
Imî fu maî mult ca tată și nu 'mî va fi calău! . .
Dar mumă-mea, sërmana, — dar ea, să facă ce-are
Vezându-mă întinsă și fără de suflare? . .
Dar tatăl meu!.. — Dar Doica? . . Cu groază mă gândesc
Că ei au să mă plângă și eu am să trăiesc! . .
Ròmeo! Cât de mare amorul tîu é 'n mine
De oare-ce putere imî dă!

(apropiînd flaconul de buze)

Aidem în fine!

(După ce i-a bîut conținutul)

Dar ce? . . — Subt bolți funebre, închisă să nu fug
Lăsată 'n întuneric voiî fi într'un coșciug? . .
Oroare! . . -- Dar acolo, din somnul meu misteric,
La viață reîntoarsă în mijloc de 'ntuneric,
Când morții înprejuru-mî în gropi vor trăsări,
Putință va fi oare din mîinți a nu 'mî sări,
Și brațul înarmându-mî cu craniuri hidoase,
Danțându-mî danțul morții în pulberea de oase,
Putință va fi oare, atuncea să m'opresc,
Și fruntea, de morminte, țipând să nu 'mî zdrobesc? . .
Și cine 'mî spune încă, din groapă, că nu are,
Tibaldo să nu iasă coprins de răzbunare? . .
Tibaldo?.. — Iată'l... Vine . . . — Un sânge viu și cald
Țiznește înprejuru'î . . . — Oprește-te Tibald! . .
Vaî! El dup'o nălucă cu sabia țintește . . .
Oprește, căci Ròmeo e soțul meu . . . — Oprește! . .

(șovăind)

De plumb, de-o dată ênsă, pleopele imî par . . .
Pe ochi . . . mi să întinde zăbranic funerar . . .
Un tremur . . . mă pătrunde . . . iar mâna mea... e rece...
Pămîntul de subt mine îl simt că stă să plece . . .

(să agață de perdelele patului și să țirește într'ênsul)

Mor... — Patul... — O !... — Ròmeo !...

(Muzica începe să cânte și merge crescendo spre a demonstra că
să trece de la noapte la zi ; între aceste scena să luminează încetul
cu încetul)

SCENA V

DOICA, CAPOLETI, DONA CAPOLETI, la urmă LAURENȚIU
E ziuă.

DOICA (intrând în vârful picioarelor)

Fetița mea,... Și cum ?

Dormi încă ?... — Este ziuă !... Deșteaptă-te acum !
M'auzi sau nu? . Răspunde-'mî! .— Drăguța!.. De-osteneală,
Coprinsă fu să vede de-această piroteală...

(înaintând spre pat)

Și trebuie din somnu'î s'o scol neapărat !...

(înlăturând perdelele patului)

Ce ved !.. E 'n pat culcată și nu s'a dezbrăcat ? . . .

(mișcând'o încet)

Copila mea iubită, răspunde-'mî ênsă mie . . .

(mișcând'o mai tare)

Deșteaptă-te !...

(După un moment)

Ea tace...

(apucând'o de mâini și scuturând'o)

E rece... Grozăvie !...

Dar dêusa este moartă !... E moartă ..

(alergând și deschizând șa din stânga) .

Ajutor !

Săriți ! Incoa stăpână !.. Mai repede că mor...

DONA CAPOLETI

Ce este ? . . .

CAPOLETI

Ce se 'ntâmplă ?... Ce zgomot ?

DOICA (frângându'și mâinile)

Vai ! Ce soartă

Grozavă ! . . Vai ce soartă !...

(tirindu'î spre pat)

Uitați-vă !...

DONA CAPOLETI (cu un strigăt de disperare)

Oh ! . . . Moartă ! . . .

E moartă !

CAPOLETI

Julieto !

LAURENȚIU (a parte)

Ce crude sfășierî !...

Dar binele se naște adesea din durerî !

(Tablou)

FINELE ACTULUI AL PATRULEA

ACTUL AL CINCELEA

O STRADĂ DIN MANTOVA. E NOAPTE

Tabloul I

SCENA I

ROMEO, la urmă BALTAZAR

ROMEO

De trebuie pe visurî să punem vre-o credință,
De poate adevărul în somn să ăa ființă,
Atunci fără 'ndoială că 'n timp apropiat,
Să aflu știri voioase îmi este rezervat.
Amoru, care pieptu mi'l umple, nici-o dată
Nu dete o lumină atâta de curată,
In cât să mă ridice, făcându-mă ușor,
Să pot mai sus de lume și de pământ să zbor !
Azi noapte, printre visurî, vëzui pe-a mea mireasă,
Murisem. . . și la mine veni prin umbra deasă. . .
Cîndat este de sigur, în vis, ca să te vezi,
Atunci când n'ai vedere, că morî și re'nviezi,
Căci ea, o sërutare în flacăre topită
Imî dete și ființa-mî a fost re'nsuflețită !
Indată dup'acestea, — ce farmec !.. — M'am visat
Pe tron, căci ajunsesem al lumii împărat !
Amor ! Cătă plăcere să află 'n tine, dacă
Imaginile 'ți numai, în stare sunt să facă
Din oamenî, niște îngerî ce zboară fericiti
Pe aripî de iluzii prin cerurî rătăciți !..—
Să sper, imî zice astăzi natura 'ntreagă. — Dar
De ce să 'ntârzieze atâta Baltazar ?...
Verona este-aproape și mor de nerăbdare . . .
Aidem !.. El o să vie... — A !.. Iată'l mi se pare !

BALTAZAR

Stăpâne...

ROMEO

Ce è ?.. Spune-mî mai iute să mă 'npaciî.

Iți dete Laurențiu vre-o noutate ?.. — Tacî ?..

Răspunde-mî : Julieta ce face ?.. — Dar vorbește

O dată !

BALTAZAR

Julieta ?... — E bine. — S'odihnește

De somnul vecinicii depusă în mormânt,
Iar sufletu'i acumă se află 'n cerul sfânt
Cu ângerii !

(Romeo în acest timp îl privește cu fiesitate)

Mă iartă că 'ți dau' o crudă știre .

Am vrut a 'ți-o ascunde sub vorbe de-amăgire,
Dar singur mi-ai cerut'o... — E'i bine, 'mă deszic...
Păstrază 'ți ênsă firea...

(Romeo priv(ndu'l cu același fiesitate se dă înapoi și cade)

Stăpâne ! Ce-ai ? ..

ROMEO

Nimic!

BALTAZAR (ridicându'l)

Fii om ! ..

ROMEO

Și va se zică, 'n loc de bucurie

Tot soartă ne 'mpăcată, și moarte, și urgie ? ..

(schimbând tonul ; către Baltazar)

Aleargă și găsește'mi două cai de cumpărat...
La noapte, la Verona plecăm neapărat ! ..
M'auzi sau nu ? ..

BALTAZAR

Stăpâne ! Aud . . . Dar vėd cu jale

O crudă hotărîre în ochii dumitale !

ROMEO

Te 'nșeli . . . Nu am nimica — Dar dute...

BALTAZAR (inclinându-se)

Mă supun.

(iese)

ROMEO

Să fie cu putință ? Visez orî sunt nebun ? ..
La noapte, Julieto, a noastră despărțire,
Schimbându-se prin moarte în vecinică 'nsoțire,
Prin sufletele noastre, de lume depărtați,
In cerurile sfinte vom fi împreunați ! ..
De astăzi înainte, în viață nu mi-e locul ! ..
Dar cum ? .. Prin care mijloc ? .. — A ! Crima'mi dă mijlocul..
Pe cât mi-aduc aminte în cugetul meu trist,
Pe-aicea pe aproape cunosc un farmacist...
Orribil la vedere, cu haîna zdrențuită,
Mizeria într'ensul era întipărită ; ..
In pragul ușei sale vėzėndu'l țintuit
Mi-am zis adesea : Iată un om neprețuit,

Căci lui de i s'ar cere, balsam la disperare,
 Ți-ar vinde pentru aur otrava cea mai tare !
 Firește eă atuncea, — O ! straniu mister ! —
 Eu nu știam că singur voi merge să se i-o cer ! . .
 Dar iată 'i prăvălia, cu riužete funeste . . .
 Și ce ? . . — Inchisă ? . . Țnsă, — se batem !

(lovește în ușă)

(Finele va urma)

CRONICA

Spectacolul dat în beneficiul Literatorului a avut un succes strălucit. S'au reprezentat *Iadesul* și *3 Decembre*, ambele de d-lu Al. A. Macedonski.

Intre acte s'a urmat un concert. La această serată a luat parte prin concurs binevoitor, D-nele Eufrosina Popescu, A. Velner și M. Zaharopolu și D-nu P. Nițescu. Renumitul nostru artist violonist, care a fost rechemat de 2 ori în aplausele continue și unanime ale spectatorilor. D-nu Nițescu, a probat în adevăr rara a valoare muzicală, și talentul care 'l pune în fruntea artiștilor noștri Români.

În *3 Decembre*, sub a cărui emoțiune sala întreagă era reținută, D-na Eufrosina Popescu s'a ridicat în paralelă cu celebrele tragediane *Ristori* și *Rachela*.

D-nii T. C. Manolescu, Gh. Caracostea și cei alți au dat probă de mult talent în arta dramatică: iar D-ra Velner a ecsecutat cu deosebită artă rolul Smarandei din *Iadeșul*.

De asemeni D-ra M. Zaharopolu și D-nu D. Popovici, au cântat cu mare fidelitate punând în evidență talentul lor muzical.

Literatorul, mulțumește tutulor pentru distinsa buna-voință ce au pus ca succesul acestei reprezentațiuni să fie cât se va putea de strălucit, Asemenea mulțumește ziaristiceii romane, care a vorbit continuu de această reprezentațiune, dând auunțuri și dări de seamă în această privință, publicului, care a onorat cu prezența lui, spectacolul din 14 August.

INȘTIINȚARE

Din cauza abundenții de materie strângându se mai multe dări de seamă bibliografice, le vom publica în numărul viitor, și anume: *Soluțiunea cestiunei proprietății rurale din Dobrovia* de prințul G. Ghika, *poesii de Rheinstejn față cu presa italiană*, o *nuvelă de d. Crețescu*, etc.

Tot de o dată, vom avea ocaziune de a vorbi despre ilustra cântăreață de odinioară, doamna Marcolini, (actualmente d-na Eufrosina Popescu).

BIBLIOGRAFIE

Aurora Română, este titlulul unui organ literar, care apare în Cernăuți, sub direcțiunea D-lui Ioan I. Bumbac, profesor al gimnaziului de acolo.

Îi urăm durată lungă.

Au apărut de sub tipar, în editura librăriei Dimitrie Daniel din Iași, următoarele cărți :

- 1) *Elemente de Geologie și de Botanică*, conform programului pentru clasele a II-a și a III-a gimnazială, de D-l. I. Nădejde.
- 2). *Noțiuni de Cosmografie, Mineralogie și Chimie*, de D-l G. G. Nădejde.
- 3). *Istoria Universală*, parte I, Istoria Veche, de D-l A. D. Xenopol, Doctor în Filosofie.
- 4). *Noua carte de Citire*, lucrată de D-lu N. Georgescu, licențiat de la facultatea de drept din Iași.

Au mai apărut :

Veniamin Costachi, Mitropolit al Moldovei și Suceavii, tratând despre epoca, viața și operele sale, de D-lu Andrei Vizanti, profesor la Universitatea din Iași. — Se vinde 4 lei esemplarul.

Poesia Populară la Români, conferință ținută la societatea studenților Români din Paris, de D-lu Mihaï Nicolae Săulescu, se găsește la Tipografia Națională Ralian Samitca în Craiova, și la autor, care locuiește în același oraș.

Au mai apărut, *Discursul ținut la 29 Iunie 1881, cu ocaziunea împărțirii premiilor la elevii scoalelor publice de băieți din orașul Brăila, de abilul director al gimnaziului local D-lu Atanasie Popescu*. — Asupra acestui discurs, care nu face parte din cercul discursurilor ordinare și-adesă orî copiate, vom mai reveni într'unul din numeroarele viitoare, spre a face o dare de seamă mai amărunită.

ANUNCIURI

D-nii abonați sunt rugați a scuza aparițiunea târzie a *Literatorului* pe luna lui August. — Reamintim însă că D-nii abonați nu vor avea a perde nimic din cele 12 numere, datorite pe un an de zile.

Domnii abonați cari încă nu au plătit abonamentul la această revistă : sunt rugați să aibă buna voință a se achita de această mică datorie, având în vedere greutatea cu care trebuie să lupte o asemenea revistă, în țară la noi.

Domnii care au priimit liste de abonamente, sunt rugați a le înapoia administrațiunei pentru încheerea vechilor conturi.

Domnii abonați și orî ce alți iubitori de literatură, care vor voi să aibă colecțiunea „*Literatorului*” din anul trecut, o pot căpăta într'o nouă edițiune, trimițându-ne înainte suma de 20 lei. — Tipărirea acestei edițiuni se va face cât de curând și va apare într'un număr fies, — În urma aparițiunei fie-care colecțiune va costa 40 lei.

Administratorul.